

Стенографски дневникъ

НА

59. заседание

Четвъртъкъ, 27 февруарий 1941 г.

(Открито въ 16 ч. 45 м.)

Председателствували: председателътъ Никола Логофетовъ и подпредседателътъ Димитъръ Пешевъ

Секретари: Атанасъ Цвѣтковъ и Георги Михайловъ.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е :

Съобщения:

Отпуски	1573
Предложения	1573
Законопроекти	1573

По дневния редъ:

- Предложения: 1. За разрешаване износа на нѣкои предмети (Приемане) 1573
2. За продължаване 15-дневния срокъ по чл. 166 отъ закона за митницитѣ до 30 априль т. г. за ликвидиране депозита по временно-вносна декларация № 302/1197, отъ 10 май 1939 г., на Пловдивската митница, подадена отъ Сава Йотовъ, акционерно дружество — София (Приемане) 1574
3. За освобождаване фирмата Ернстъ Хайнкелъ, Германия, отъ заплащане на глоби, наложени ѝ по силата на чл. 192 отъ закона за бюджета отъ отчетността и предприятията (Приемане). 1574

Законопроекти: 1. За освобождаване отъ вноски за

фонда „Обществени осигуровки“ до 31 декемврий 1940 г. занаятчинтъ-работодатели и работници въ Добруджа (Първо и второ четене) 1574, 1575

2. За продължаване сроковетъ на нѣкои общини за извършване на строителнитѣ и благоустройствени работи на минералнитѣ извори, отстъпени отъ държавата (Първо и II-о четене). 1575, 1576
- Говорилъ: Т. Новаковъ 1576

3. За измѣнение и допълнение на закона за държавнитѣ служители (Първо четене — продължение разискванията и приемане) 1577

Говорили: Б. Алексиевъ 1577
П. Стайновъ 1579
С. Ганевъ 1583
Д. Киревъ 1587
П. Савовъ 1588
М-ръ Д. Божиловъ 1589
М-ръ-предс. Б. Филловъ 1593

Дневенъ редъ за следващото заседание 1595

Председателъ Никола Логофетовъ: (Звъни) Има нуждния брой народни представители. Отварямъ заседанието. (Отсутствуватъ народнитѣ представители: Александъръ Радоловъ, Ангелъ Вълчевъ, Атанасъ Поповъ, Георги Рашковъ, Георги Миковъ, Дичо Тодоровъ, Иванъ п. Константиновъ, Иванъ Гърковъ, Иванъ Керемидчиевъ, Игнатъ Хайдудовъ, Кирилъ Минковъ, д-ръ Любенъ Дюгмеджиевъ, Маринъ Грозевъ, Нелѣлчо Куюмджиевъ, Никола Генковъ, Обрешко Славовъ, Петко Кършевъ, д-ръ Петъръ Шишковъ, Симсонъ Симеоновъ и Стоянъ Димовъ)

Съобщения.

Разрешенъ е отпускъ на следнитѣ г-да народни представители:

- Лазаръ Бакаловъ — 1 день;
Александъръ Радоловъ — 1 день;
Д-ръ Василь Георгиевъ — 1 день;
Георги Тодоровъ — 1 день;
Котю Аневъ — день;
Стефанъ Караивановъ — 1 день, и
Обрешко Славовъ — 3 дни.

Понеже народниятъ представителъ г-нъ Ангелъ Вълчевъ се е ползувалъ съ повече отъ 20 дни отпускъ, а сега иска да му се разрешатъ още 3 дни отпускъ по болестъ, моля ония г-да народни представители, които сѣ съгласни да се разреши на народния представителъ г-нъ Ангелъ Вълчевъ тридневенъ отпускъ по болестъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Постѣпили сѣ:

Отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти — предложение за одобрение VI-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 22 февруарий 1941 г., протоколъ № 31.

Отъ сѣщото министерство — предложение за одобрение VII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 22 февруарий 1941 г., протоколъ № 31.

Отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда — законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за хигиената и безопасността на труда.

Отъ сѣщото министерство — законопроектъ за измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за уреждане заплатитѣ и осигуровкитѣ на повиканитѣ въ войската на временно обучение запасни, служили и неслужили.

Минаваме къмъ първа точка отъ дневния редъ:

Одобрение на предложението за разрешаване износа на нѣкои предмети.

Които приематъ да се прочете само проекторешението, безъ мотивитѣ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да прочете проекторешението.

Докладчикъ д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)

„ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за разрешаване износа на нѣкои предмети.

Одобрява се следното:

1) да се разреши на фирмата Димитъръ Пауновъ — София, да изнесе за Германия разни мостри отъ книжарски материали, като: рехеншибери, кривки, листа, кабърчета и др., всичко 13-588 кгр., приготвени отъ металъ и хартия.

2) да се разреши на акционерно дружество „Марица“ — София, да изнесе за Германия 60 кгр. употребявани бронзови сита, срещу вносъ на 55 кгр. нови такива сита.

(Ето текстътъ на мотивитѣ къмъ проекторешението:

МОТИВИ

къмъ проекторешението за разрешаване износа на нѣкои предмети.

Г-да народни представители! 1) По поводъ искането на фирмата Димитъръ Пауновъ, отъ гр. София, комисията по външната търговия, въ заседанието си отъ 29 януарий 1941 г., е изказала мнение да се разреши на сѣщата да изнесе за Германия разни мостри отъ книжарски материали, като: рехеншибери, кривки, листа, кабърчета и др., всичко 13-588 кгр., приготвени отъ металъ и хартия.

Като съобщава това, Дирекцията на външната търговия моли съ писмото си № 8104/3540, от 11 февруарий 1941 г., да се бацравят постъпки за разрешаване на горния износ.

2) Съ писмо № 3540, от 11 февруарий 1941 г., Дирекцията на външната търговия съобщава, че комисията по външната търговия, въ заседанието си от 29 януарий 1941 г., е изказала мнение да се разреши на акционерно дружество „Марина“ — София, да изнесе за Германия 60 кгр. употребявани бронзови сита срещу внос на 55 кгр. нови такива сита.

Горното като излагамъ, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и, ако одобрите, да приемете представеното ви за целта решение.

Гр. София, февруарий 1941 г.

Министъръ на финанситъ: Д. Божиловъ

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ проекторешението за разрешаване износа на нъкои предметъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка втора отъ дневния редъ:

Одобрение на проекторешението за продължаване 15-дневния срокъ по чл. 166 отъ закона за митницитъ до 30 априлъ т. г. за ликвидиране депозита по временно вносна декларация № 302/1197, отъ 10 май 1939 г., на Пловдивската митница, подадена отъ Сава Йотовъ, акционерно дружество — София.

Които приематъ да се прочете само проекторешението, безъ мотивитъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да прочете проекторешението.

Докладчикъ д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)

„ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за продължаване 15-дневния срокъ по чл. 166 отъ закона за митницитъ до 30 априлъ т. г. за ликвидиране депозита по временно вносна декларация № 302/1197, отъ 10 май 1939 г., на Пловдивската митница, подадена отъ Сава Йотовъ, акционерно дружество — София.

Одобрява се следното:

Да се продължи дадениятъ 15-дневенъ срокъ по чл. 166 отъ закона за митницитъ до 30 априлъ т. г., за ликвидиране депозита по временно вносна декларация № 302/1197, отъ 10 май 1939 г., на Пловдивската митница, подадена отъ Сава Йотовъ, акционерно дружество, София, тъй като временно-внесенниятъ парафинъ по горната декларация е своевременно напълно изнесенъ.

(Ето текстътъ на мотивитъ къмъ проекторешението:

МОТИВИ

къмъ проекторешението за продължаване 15-дневния срокъ по чл. 166 отъ Закона за митницитъ до 30 априлъ 1941 г., за ликвидиране депозита по временно вносна декларация № 302/1197, отъ 10 май 1939 г., на Пловдивската митница, подадена отъ Сава Йотовъ, акционерно дружество — София.

Г-да народни представители! Съ временно-вносна декларация № 302/1197, отъ 10 май 1939 г., фирмата Сава Йотовъ, акционерно дружество — София, е внесла временно презъ Пловдивската митница, съгласно чл. 208, пунктъ 4, отъ закона за митницитъ 2035 кгр. парафинъ, предназначенъ за парафиниране бурета, въ които се изнасятъ плодови пулпове, съ извънзачаленъ срокъ за въвършване отъ една година, който, съгласно забележката къмъ горния членъ, съ предписане № 5975, отъ 13 априлъ 1940 г., е продълженъ съ още 6 месеца и е изтекълъ на 10 ноемврий сжшата година.

Съ заявление вх. № 402, отъ 7 февруарий т. г., фирмата, като съобщава, че въпросниятъ парафинъ е напълно изнесенъ въ дадения и впоследствие продълженъ 18-месеченъ срокъ, но че представяне износнитъ документи за оправдаване сжщия е станало следъ изтичане на 15-дневния срокъ, предвиденъ въ чл. 166 отъ закона за митницитъ, моли да се продължи тоя срокъ и ликвидира временно-вносната декларация, тъй като непредставяне на документитъ въ този срокъ е по причина на задържането частъ отъ тия документи въ Българската народна банка за отчитане на компенсации по изнесения пулпъ, както и на това, че нъкои отъ тия документи съ били изпратени въ други митници за оправдаване на други временно-внесени консервиращи и амбалажни материали.

По поводъ на горното, Пловдивската митница, съ надписъ № 409, отъ 7 февруарий т. г., донася, че отъ представенитъ износни документи се установява, какво цълото количество временно-внесенъ парафинъ е билъ своевременно изнесенъ.

Това като излагамъ и като се има предвидъ, че вносителътъ е изпълнилъ поетото задължение, а именно: временно-внесенниятъ парафинъ е изнесенъ като амбалажъ на плодови пулпове и че представянето на износнитъ документи следъ изтичане на 15-дневния срокъ, предвиденъ въ чл. 166 отъ сжщия законъ, е станалъ поради изтъкнатитъ по-горе причини и че продължаването на този 15-дневенъ срокъ може да стане само по законодателенъ редъ, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и, ако одобрите, да приемете представеното ви за целта решение.

Гр. София, февруарий 1941 г.

Министъръ на финанситъ: Д. Божиловъ

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ проекторешението за продължаване 15-дневния срокъ по чл. 166 отъ закона за митницитъ до 30 априлъ 1941 г. за ликвидиране депозита по временно-вносна декларация № 302/1197, отъ 10 май 1939 г., на Пловдивската митница, подадена отъ Сава Йотовъ, акционерно дружество — София, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка трета отъ дневния редъ:

Одобрение на предложението за освобождаване фирмата Ернстъ Хайнкелъ, Германия, отъ заплащане на глоби, наложени й по силата на чл. 192 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Които приематъ да се прочете само проекторешението, безъ мотивитъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да прочете проекторешението.

Докладчикъ д-ръ Георги Рафаиловъ: (Чете)

„ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за освобождаване фирмата Ернстъ Хайнкелъ, Германия, отъ заплащане на глоби, наложени й по силата на чл. 192 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Одобрява се по договора отъ 8 юний 1936 г. сключенъ между българското правителство и фирмата Ернстъ Хайнкелъ, Германия, послечната да бжде освободена отъ плащане глоби, наложени й по силата на чл. 192 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, които, като задържани при изплащането на доставката, да се върнатъ на сжщата фирма отъ разрешенния кредитъ по бюджета на Министерството на войната, за изплащане на такива доставки.

(Ето текстътъ на мотивитъ къмъ проекторешението:

МОТИВИ

къмъ проекторешението за освобождаване фирмата Ернстъ Хайнкелъ, Германия, отъ заплащане на глоби, наложени й по силата на чл. 192 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Г-да народни представители! При извършване на доставки за нуждитъ на Министерството на войната, по реда на чл. 120а отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, фирмата Ернстъ Хайнкелъ не е могла да изпълни частъ отъ възложеното й предприятие въ срока, предвиденъ въ договора, сключенъ отъ сжщата фирма съ българското правителство съ дата 8 юний 1936 г., поради повреда на частъ отъ материалитъ, причинена презъ време на пренасянето имъ за България. Предвидъ, че формажорната комсия по формални причини не е могла да даде на казаната фирма безгложно продължение на срока за изпълнение на предприятието, а е установено, че сжщата фирма не е виновна за причиненото закъснение, налага се да се освободи тя отъ заплащане на глобитъ, наложени й по силата на чл. 192 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, възлизаци на 1022.711 л., които, като удържани, следва да й се върнатъ.

Ето защо моля ви, г-да народни представители, да разгледате и гласувате приложенитъ проекторешение.

Гр. София, февруарий 1941 г.

Министъръ на финанситъ: Д. Божиловъ

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ проекторешението за освобождаване фирмата Ернстъ Хайнкелъ, Германия, отъ заплащане на глоби, наложени й по силата на чл. 192 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка четвърта отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за освобождаване отъ вноски за фонда „Обществени осигуровки“ до 31 декември 1940 г. занаятчицитъ-работодатели и работници въ Добруджа.

Които приемат да се прочете само законопроектът, без мотивите, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да прочете законопроекта.

Замъстникъ-докладчикъ Стефанъ Каравановъ: (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за освобождаване отъ вноски за фонда „Обществени осигуровки“ до 31 декемврий 1940 г. Занаятчинтъ работодатели и работници въ Добруджа.

Членъ единственъ. Занаятчинтъ работодатели и работници въ Добруджа се освобождаватъ отъ задължението да внасятъ предвиденитъ въ закона за общественитъ осигуровки и въ закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица вноски за фонда „Обществени осигуровки“, за времето отъ връщането на Южна Добруджа къмъ царство България до 31 декемврий 1940 г.

Внесенитъ презъ това време вноски въ фонда „Обществени осигуровки“ не се връщатъ, като придобититъ по тѣхъ права се запазватъ.

Пострадалитъ отъ злоупотрека презъ сжщото време занаятчийски работници запазватъ предвиденитъ въ закона за общественитъ осигуровки по осигуровката „злополука“ права, макаръ да не сж внасяни вноски за тая осигуровка. Тѣхнитъ наследници иматъ всички права, предвидени по сжщия законъ за случай на злоупотрека.

(Ето текстътъ на мотивитъ къмъ законопроекта:

МОТИВИ

къмъ Законопроекта за освобождаване отъ вноски за фонда „Обществени осигуровки“ до 31 декемврий 1940 г. занаятчинтъ работодатели и работници въ Добруджа.

Г-да народни представители! Работодателитъ въ Добруджа сж длъжни да осигуряватъ задължително при фонда „Обществени осигуровки“ наетитъ отъ тѣхъ работници. Това задължение започва отъ деня на присъединяването на Южна Добруджа къмъ България. За да може на занаятчинтъ отъ Южна Добруджа да се даде едно облекчение, сж настоящия законопроектъ се предвижда тия занаятчий и тѣхнитъ работници да се освободятъ отъ задължението да внасятъ вноски за фонда „Обществени осигуровки“ за времето отъ присъединяването на Южна Добруджа къмъ царство България до 31 декемврий 1940 г.

Понеже мнозина отъ занаятчинтъ за това време сж внасяли вноски за фонда „Обществени осигуровки“ и на това основание работничитъ сж се ползували и се ползуватъ отъ придобититъ права въ законопроекта се разпорежда тия вноски да не се връщатъ.

Сжгласно алинея трета отъ законопроекта, пострадалитъ отъ злоупотрека презъ посоченото време работници запазватъ предвиденитъ въ закона за общественни осигуровки по осигуровката „злополука“ права, макаръ да не сж внасяни вноски за тая осигуровка. Това е направено, за да се даде възможностъ на работничитъ, пострадали отъ злоупотрека, да се ползуватъ, както тѣ, така и тѣхнитъ наследници, отъ предвиденитъ въ закона права, макаръ за това време да не сж внасяни вноски. Безъ това разпореждане въ законопроекта може да се яви споръ, дали на занаятчийскитъ работници, пострадали отъ злоупотрека презъ посоченото време, и на тѣхнитъ наследници се следватъ предвиденитъ въ закона за случай на злоупотрека обезщетения.

Гр. София, февруарий 1941 г.

Министъръ на търговията, промишлеността и труда:

Д-ръ Сл. Загоровъ)

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ на първо четене законопроекта за освобождаване отъ вноски за фонда „Обществени осигуровки“ до 31 декемврий 1941 г. занаятчинтъ работодатели и работници въ Добруджа, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Моля, законопроектътъ да се приеме по спешностъ и на второ четене.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които сж сжгласни съ предложението на г-на министра на търговията, промишлеността и труда, сжщиятъ законопроектъ да се приеме по спешностъ и на второ четене, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да докладва законопроекта.

Замъстникъ-докладчикъ Стефанъ Каравановъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за освобождаване отъ вноски за фонда „Обществени осигуровки“ до 31 декемврий 1940 г. Занаятчинтъ работодатели и работници въ Добруджа.

Членъ единственъ. Занаятчинтъ работодатели и работници въ Добруджа се освобождаватъ отъ задължението да внасятъ предвиденитъ въ закона за общественитъ осигуровки и въ закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица вноски за фонда „Обществени осигуровки“ за времето отъ връщането на Южна Добруджа къмъ царство България до 31 декемврий 1940 г.

Внесенитъ презъ това време вноски въ фонда „Обществени осигуровки“ не се връщатъ, като придобититъ по тѣхъ права се запазватъ.

Пострадалитъ отъ злоупотрека презъ сжщото време занаятчийски работници запазватъ предвиденитъ въ закона за общественитъ осигуровки по осигуровката „злополука“ права, макаръ да не сж внасяни вноски за тая осигуровка. Тѣхнитъ наследници иматъ всички права, предвидени по сжщия законъ за случай на злоупотрека.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ на второ четене заглавието и членъ единственъ на законопроекта, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Законътъ е приетъ на второ четене окончателно.

По молба на г-на министра на търговията, промишлеността и труда, моля ви да се съгласите да пререди днешния редъ, като минаемъ къмъ точка седма.

Които сж сжгласни да се пререди днешниятъ редъ, като минаемъ къмъ точка седма, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка седма отъ днешния редъ:

Първо четене на законопроекта за продължение сроковъ на нѣкои общини за извършване на строителнитъ и благоустройствени работи на минералнитъ извори, отстъпени отъ държавата.

Които приематъ да се прочете само законопроектътъ, безъ мотивитъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да прочете законопроекта.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за продължение сроковъ на нѣкои общини за извършване на строителнитъ и благоустройствени работи на минералнитъ извори, отстъпени отъ държавата.

Чл. 1. Продължава се до 1 августъ 1942 г. срокътъ на Должованската селска община, Ихтиманско, за извършване на предписанитъ ѝ отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда строителни и благоустройствени работи на минералнитъ извори, отстъпени ѝ съ законъ, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 8, отъ 13 януарий 1898 г.

Чл. 2. Продължава се срокътъ до 5 декемврий 1943 г. на общинитъ: гр. Св. Врачъ, с. Симитлий, Горноджумайска околия, и с. Баня (Гулишна-баня), Разложка околия, за извършване на предписанитъ имъ отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда строителни и благоустройствени работи на минералнитъ извори, отстъпени имъ съ законъ, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 34, отъ 15 май 1930 г.

Чл. 3. Продължава се срокътъ до 5 декемврий 1943 г. на общината с. Широка-лъка, Левинска околия, за извършване на предписанитъ ѝ отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда строителни и благоустройствени работи на минералнитъ извори, отстъпени ѝ отъ държавата съ законъ, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 274, отъ 5 декемврий 1935 г.

(Ето текстътъ на мотивитъ къмъ законопроекта:

МОТИВИ

за продължение сроковъ на нѣкои общини за извършване на строителнитъ и благоустройствени работи на минералнитъ извори, отстъпени имъ отъ държавата.

Г-да народни представители! Минералнитъ извори при гр. Св. Врачъ сж отстъпени отъ държавата съ законъ отъ 15 май 1930 г. Презъ това време до днесъ Свешчарската община не е извършила поетитъ отъ нея задължения, обаче сжщата поема ангажиментъ да изпълни строителната програма по благоустройването на минералнитъ бани до 1 августъ 1942 г.

Минералнитъ извори при с. Баня, Разложка околия, сж отстъпени отъ държавата за ползуване отъ общината на с. Баня, Разложка околия, на 15 май 1930 г. Презъ това

време общината на с. Баня, Разложка околия, е извършила следните строителни работи: каптирала е четири минерални извора, построила е бетонови резервоари съ вместимост 27 м³, определила е 30 декара общинско място за парк на смяната баня и е залесила района около каптираните минерални извори.

Минералните извори при с. Симитлий, Горноджумайска околия, сж отстъпени от държавата на 15 май 1930 г., през което време до днес Симитлийската община е каптирала един от минералните извори и определила място за постройка на нова минерална баня.

Минералните извори при с. Долна-баня, Ихтиманска околия, сж отстъпени от държавата съ законът от 13 януарий 1898 г. Отъ отстъпването на смятите до днес, Долнобанската община е изпълнила част отъ строителната програма по благоустрояването на минералните бани, а именно: павирала и канализирала е главната улица на с. Долна-баня, за която целъ сж изразходвани 1.600.000 л., отчуждила е и уредила парк отъ 60 декара при минералната баня и предвижда започване на каптажа на минералния изворъ презъ настоящата 1941 г.

Минералните извори при с. Беденъ сж отстъпени на общината с Широка-лъка, Левинско, съ законът отъ 5 декемврий 1935 г. Отъ отстъпването до днесъ общината е извършила каптирането на един отъ минералните извори, който каптаж е вече привършенъ. Освенъ това, общината е възложила изработването на планъ за постройка на нова баня.

Предвидъ на това, че горепоменатите общини сж изпълнили част отъ строителната програма за благоустрояване на минералните извори и даватъ доказателства, че ще изпълнятъ смятата, ако имъ се продължи срокътъ, честь ми е да ви помоля, г-да народни представители, да разгледате и гласувате приложения тукъ законопроектъ.

Гр. София, февруарий 1941 г.

Министъръ на търговията, промишлеността и труда:
Д-ръ Сл. Загоровъ)

Председателъ Никола Логофетовъ: По този законопроектъ има думата народниятъ представителъ г-нъ Тотю Новаковъ.

Тотю Новаковъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Поставеният на разглеждане законопроектъ, макаръ и засъщагъ нѣколко отдѣлни случаи, ни навежда на мисълта да направимъ известна критика върху начина на стопанисване на нашите минерални извори.

Минералните извори сж едно ценно обществено благо на държавата, и отъ начина, по който тѣ се стопанисватъ, зависи доколко държавата въобще схваща своята задача да използва това ценно обществено благо за народното здраве и за обществената хигиена. Отъ развличните на по-големъ селища, останали още отъ римско време, ние виждаме, че въ времето на римската цивилизация се е обръщало извънредно голѣмо внимание на обществената хигиена. Нѣма нито едно по-големо римско селище, въ което да не е имало и обществена баня. Значи, цивилизацията е вървѣла успоредно съ едно здраво отношение къмъ обществената хигиена и къмъ народното здравеупазване. У насъ, обаче, не можемъ да се похвалимъ, че държавата е положила ценни грижи, за да може това обществено благо — минералните извори — да бѣде оползотворено, и да може народътъ да използва тѣзи извори за своите нужди.

У насъ, както казахъ, има много такива минерални извори, и тѣ безспорно съставляватъ единъ много добъръ обектъ, който трѣбва да бѣде използванъ и добре стопанисванъ. За съжаление, обаче, много отъ общините, въ които райони има такива извори, сж поискали сами тѣ да стопанисватъ и да използватъ тѣзи минерални извори. Обаче често пъти резултатите сж плачевни.

Главниятъ поводъ, за да взема думата по този законопроектъ, ми даде изложеното въ мотивите къмъ законопроекта. Мене ми прави впечатление, че нѣкои общини сж взели разрешение да използватъ намиращите се въ тѣхните райони минерални извори, обаче за повече отъ 10 години тѣ или нищо не сж направили, или това, което сж направили сж огледъ реализирането на обектите, е съвсемъ нищожно. Обаче идвамъ и до единъ курioзенъ случай, какъвто е този съ минералния изворъ при с. Долна-баня, Ихтиманска околия. На тази община е далено разрешение още на 13 януарий 1898 г. Отъ тогава сж се изминали 43 години, и тази община какво е реализирала? Била павирала и канализирала главната улица на с. Долна-баня, за която целъ сж изразходвани 1.600.000 л., отчуждила е и уредила парка отъ 60 декара при минералната баня и предвижда да започне каптажъ презъ 1941 г., т. е. за

43 години само е турено началото на онова, което е следвало да бѣде направено само за нѣколко години. Явно е отъ това, че тѣзи ценни обществени блага, каквито представляватъ минералните извори, ако се дадатъ въ ръцете на недобри стопани, на слаби финансово общини, не можемъ да имаме резултати. И заради туй минералните извори не могатъ да бѣдатъ използвани и оползотворени за обществена хигиена и народно здравеупазване. Ето защо азъ въобще по начало съмъ противъ продължаването сроковете на тия общини, които за толкова дълго време не сж могли нищо да реализиратъ и бихъ желалъ да се даватъ такива разрешения само на ония общини, които действително представляватъ известна гаранция, които действително разполагатъ съ материални сръдства, за да реализиратъ обектите, които сж взели, и по този начинъ да станатъ обществено достъпни и използваемы тѣзи така ценни минерални извори.

Впрочемъ, ако този случай, поставенъ на разглеждане тукъ, бѣде одобренъ отъ народното представителство, азъ бихъ желалъ поне за въ бѣдеше г-нъ министърътъ на търговията да не ни занимава повече съ такива случаи за общини, които сж дали безспорни доказателства, че не сж добри стопани, че сж слаби финансово и не могатъ да реализиратъ една такава задача, каквато сж посели. Затова за въ бѣдеше ще трѣбва държавата да поеме използването на тѣзи минерални извори и да може тя съ свои сръдства и съ огледъ на една обществена хигиена да реализира тѣзи ценни обекти.

Председателъ Никола Логофетовъ: Разискванията сж приключили. Които приематъ на първо четене законопроекта за продължение сроковете на нѣкои общини за извършване на строителните и благоустройствени работи на минералните извори, отстъпени имъ отъ държавата, моля, да вдигнатъ рѣки. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Моля да се приеме законопроектътъ по спешностъ и на второ четене.

Председателъ Никола Логофетовъ: Има предложение отъ г-на министра на търговията, промишлеността и труда, по спешностъ, законопроектътъ да се приеме и на второ четене. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣки. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да докладва законопроекта на второ четене.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за продължение сроковете на нѣкои общини за извършване на строителните и благоустройствени работи на минералните извори, отстъпени отъ държавата.

Чл. 1. Продължава се до 1 августъ 1942 г. срокътъ на Долнобанската селска община, Ихтиманско, за извършване на предписаните ѝ отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда строителни и благоустройствени работи на минералните извори, отстъпени ѝ съ законъ, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 8, отъ 13 януарий 1898 г.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ заглавие и чл. 1 моля, да вдигнатъ рѣки. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

Чл. 2. Продължава се срокътъ до 5 декемврий 1943 г. на общините: гр. Св. Врачъ, с. Симитлий, Горноджумайска околия, и с. Баня (Гулийна-баня), Разложка околия, за извършване на предписаните имъ отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда строителни и благоустройствени работи на минералните извори, отстъпени имъ съ законъ, публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 34, отъ 15 май 1930 г.“

Председателъ Никола Логофетовъ: По чл. 2 има думата г-нъ д-ръ Никола Минковъ.

Д-ръ Никола Минковъ: Г-да народни представители! Азъ моля, срокътъ 5 декемврий 1943 г. да бѣде измѣненъ на 30 декемврий 1945 г.

Председателъ Никола Логофетовъ: Защо не направихте писмено предложение, г-нъ Минковъ?

Д-ръ Никола Минковъ: Азъ предполагамъ, че г-нъ министърътъ ще се съгласи.

Министър д-р Славчо Загоров: Съгласен съм.

Председател Никола Логофетов: Моля Ви, г-нъ Минковъ, предайте Вашето предложение писмено, за да не се нарушава правилникътъ.

Г-да народни представители! По чл. 2 е постъпило предложение от народния представител г-нъ д-р Никола Минковъ въ смисълъ, срокътъ 5 декемврий 1943 г. да стане 30 декемврий 1945 г., съ което предложение г-нъ министърътъ на търговията е съгласенъ. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 2, съ направената поправка въ срока, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ д-р Атанасъ Поповъ: (Чете)

„Чл. 3. Продължава се срокътъ до 5 декемврий 1943 г. на общината с. Широка-лъжа, Левинска околия, за извършване на предписанитъ ѝ отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда строителни и благоустройствени работи на минералнитъ извори, отстъпени ѝ отъ държавата съ законъ, публикуванъ въ „Държавен вестникъ“, брой 274, отъ 5 декемврий 1935 г.“

Председател Никола Логофетов: Които приематъ чл. 3, голя, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ окончателно.

Минаваме на точка пета отъ дневния редъ:

Първо четене на Законопроектъ за професионалнитъ журналисти.

Понеже г-нъ министърътъ на външнитъ работи и на изповѣданията е неразположенъ, този законопроектъ не можемъ да гледаме въ негово отсъствие.

Министър Добри Божиловъ: Може би той ще дойде по-късно.

Председател Никола Логофетовъ: Значи, засега преждаме тази точка отъ дневния редъ. Ако дойде г-нъ министърътъ на външнитъ работи, ще я разгледаме.

Минаваме къмъ точка шеста отъ дневния редъ:

Първо четене на Законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за държавнитъ служители — продължение на разискванията.

Има думата народниятъ представител г-нъ Бѣлю Алексиевъ.

Бѣлю Алексиевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Съвременната държава не е вече само полицейска държава. Тя има разширени функции които се простиратъ въ стопанската и въ социалната области.

Разширенитъ функции на държавата налагатъ, тѣзи нейни органи, които ще провеждатъ тия функции, които фактически представляватъ държавата, да бждатъ достатъчно подготвени, тѣхната подготовка да отговаря на съвременнитъ задачи на държавата. Това пъкъ налага, тѣзи хора, които ще изпълняватъ функциитъ на държавата, да бждатъ спокойни, гарантирани за своитъ мѣста, за да могатъ да проявятъ една истинска творческа работа. Защото, г-да народни представители, народътъ преценява държавата или, така да кажа, чувствава държавата и нейнитъ прояви чрезъ нейнитъ чиновници. Жителитъ на последната селска колиба чувствуватъ държавата чрезъ горския, чрезъ полския и чрезъ кмета. По-големитъ административни единици пъкъ чувствуватъ държавата чрезъ другитъ чиновници и по този начинъ отношението, което има народътъ къмъ държавата, се определя отъ качеството на чиновниците и отъ системата на управлението. Тамъ където държавнитъ служители сж схванали сжщинското свое назначение, които разбиратъ нуждитъ на народа и прилагатъ законитъ и наредбитъ на държавата съ нуждния тактъ, съ нуждното умение, съ нуждната компетенция, тамъ има едно по-друго чувство и по-друго отношение къмъ чиновниците, а съ това и къмъ държавата. Има и обратното: където чиновниците, държавнитъ служители, не сж на мѣстото си, тамъ се създава едно неприязнено чувство у народа къмъ чиновниците и респективно къмъ държавата. Това отношение определя и чувствата, и настроението на народа къмъ държавата.

Като поставямъ така въпроса, смѣтамъ, че новата държава, за която говоримъ, която се мжчимъ да създадемъ, трѣбваше да ни представи днесъ единъ законопроектъ за държавнитъ служители такъвъ, който да урежда редица въпроси и да поставя държавнитъ служители действително въ съгласие съ новитъ задачи на държавата. Азъ смѣтамъ, че законопроектътъ, който ни се предлага, само съ тия

малки измѣнения, които се правятъ въ закона за държавнитъ служители отъ 1922 г., е недостатъченъ. Трѣбваше да ни се представи единъ пъленъ, цѣлостенъ законъ за държавнитъ служители, който да урежда положението на държавнитъ служители съобразно изискванията на днешното време. Поради многобройнитъ кандидати за държавни служби, трѣбваше да се уреди въпросътъ за компетентността на държавнитъ служители общо, въ закона за държавнитъ служители, независимо отъ отѣлнитъ специални закони. Това трѣбваше да стане, защото само компетентни държавни служители могатъ да проявятъ една творческа работа, такава каквато искаме, каквато новото време налага на съвременната държава. За да имаме, обаче, компетентни чиновници, не е достатъчно да имаме дипломи. Дипломитъ още не сж достатъченъ доказателство за това. Ние всички знаемъ, какъ съвременнитъ училища даватъ дипломи. Знаемъ въ сжщото време, че дипломата още не е доказателство, че е поставенъ на съответното мѣсто на годния, най-дейния, най-активния служащъ. Вѣрно е, че компетентността предполага знания по специалността, но компетентността предполага и опитъ, който се добива отъ живота, защото животътъ е университетъ на университетитъ. Този, който е свършилъ само училище и го поставимъ направо на държавна служба и то на ржководно мѣсто, бждете увѣрени — и знаете го отъ опитъ — не може да бжде такъвъ дѣлови ржководител на службата, какъто може да бжде онзи, който е придобилъ опитъ въ живота въ течение на нѣколко години.

Независимо отъ компетентността, всѣки чиновникъ трѣбва да бжде спокоенъ при изпълнението на възложени му функции, защото творческия процесъ изисква преди всичко спокойствие. Не може единъ развълнуванъ човѣкъ, единъ несигуренъ за своето мѣсто и за своето съществуване човѣкъ да твори. Ние виждате какъо правимъ въ Народното събрание. Днесъ, когато всѣка минута чакаме радио-съобщения и новини оттукъ-оттамъ, отъ цѣлия свѣтъ, ние не сме спокойни и не сме годни да вършимъ напълно творческа работа, такава, каквато трѣбва да вършимъ. Не искамъ да кажа, че работата, която вършимъ, е негодна, но мисълта ми е, че ние не можемъ да се съсрѣдоточимъ така, както би трѣбвало. Значи, липсата на спокойствие у чиновника сжщо така трѣбва да се има предвидъ, когато разглеждаме този законопроектъ, за да можемъ да имаме активни, подобрени, способни и творчески служители, за да не дохождаме до бюрократизмъ, срещу който всички викаме и се оплакваме. А тъй, както е поставенъ въпросътъ въ законопроекта, като се дава право на Министерския съветъ безогледно, може да се каже, да уволнява чиновниците, азъ смѣтамъ, че нѣма да създадемъ спокойствие у тѣхъ и да ги направимъ творчески личности. Напротивъ, ние ще създадемъ положение на несигурност, положение на неспокойствие у по-големата частъ отъ държавнитъ служители, които ще бждатъ поставени подъ наблюдението на министъръ-председателя, или на не знамъ-кой служител — въ този законопроектъ се предвижда, министъръ-председателътъ да има правото на контролъ и този контролъ да го упражнява по начинъ, какъвто той намѣри за добре. А това значи, че той може да възложи контрола на единъ полицейски органъ или на селския кметъ и той да тормози, не, той да седи като единъ тохмакъ надъ главата на всички служащи и никой да не смѣе да прояви що-годе активна дейностъ. Защото, какъто щеъмъ да приказваме, времената сж толкова тежки, животътъ е тѣй труденъ, че всѣки, който се е настанилъ на работа, гледа да си запази мѣстото. Всѣкакви апели и всѣкакви подкани къмъ творчество нѣма да дадатъ резултатъ. Поставени въ едно такова несигурно положение, азъ смѣтамъ, че болшинството отъ служащитъ ще се ограничатъ въ своята дейностъ, въ своята работа, ще отиватъ отъ къщи до канцеларията и отъ канцеларията до къщи, приказки много нѣма да приказватъ, нѣма да се срѣщатъ съ никого и ще имаме една истинска бюрокрация, единъ апаратъ отъ 130.000 държавни чиновници и 30-40 хиляди общински, или единъ апаратъ отъ около 200.000 интелгентни хора, поставени на работа, на които волята ще бжде потисната. Тѣ ще гледатъ день да мине — другъ да дойде, и вмѣсто да имаме творчески държавни служители, хора съ инициатива, съ разбирания, съ задълбочаване, ще имаме, както казахъ, хора бюрократи. И съ този законопроектъ, вмѣсто да принесемъ полза, ще принесемъ вреда.

Азъ смѣтамъ, че ако искаме действително да създадемъ активни държавни служители съ творчески замахъ, ние ще трѣбва да гарантираме тѣхното спокойствие. Ние ще трѣбва да подберемъ най-способнитъ лица, ще трѣбва да ги подготвимъ за специалнитъ служби, които имъ се възлагатъ. А това ще се постигне не само чрезъ предварителна теоретическа подготовка, но и практически, въ самия животъ,

Смѣтамъ, че особено отъ 19 май насамъ, ние много грѣшимъ, когато казваме: старитѣ да си отиватъ, да дойдатъ млади. Ние дойдохме до положението да поставимъ на ръководнитѣ мѣста млади хора, които не сѫ минали постепенно отдолу нагоре; дойдохме до положението всѣки студентъ да живѣе съ мисълта, че утре, щомъ свърши Университета и щомъ е приближенъ до властимащитѣ, може да стане главенъ секретаръ, може да стане главенъ инспекторъ, може да стане началникъ на отдѣленіе. Никой не мисли да слѣзе въ низинитѣ и да почне своята служба отдолу, по пътя на иерархията и постепенно, съ опознаване на службата, да се изкачи нагоре. Вѣрно е, предвижда се въ нѣкои закони, че трѣбва да се слѣдва пътятъ на постепенността, отдолу нагоре да се отига, но въ сѣщото време е вѣрно, че на много мѣста се назначаватъ хора, които нѣматъ достатъченъ опитъ, и се поставятъ на ръководни мѣста. А щомъ се поставятъ негодни хора, които нѣматъ житейски опитъ и опитъ въ службата, знае се, какъвъ може да бѣде резултатътъ. Всичко това предполага, държавнитѣ служители, преди да ги назначимъ на служба, да бѣдатъ практически подготвени, слѣдъ получаване на образованието си, а слѣдъ това всѣки да мине по пътя на иерархията отдолу нагоре. Както въ войската юнкерътъ не може да стане направо генералъ, а ще трѣбва да мине всички чинове на войската; както не може единъ свещеникъ, свършилъ духовна семинария, да стане владика, а трѣбва да мине по пътя на иерархията, така трѣбва да бѣде и съ всички чиновници.

Мисълта ми е, значи, за подготовката и за стажа преди назначаването. Въпросътъ за стажъ въ разни ведомства е уреденъ различно и въ много ведомства той не е достатъченъ. Трѣбваше този въпросъ да се уреди въ закона за чиновниците. Досега бѣше предоставено на отдѣлнитѣ министерства да си разрешатъ този въпросъ, и въ резултатъ, споредъ менъ, той не е правилно разрешенъ. Като едно сѣдство за спирание, така да се каже, това заобикаляне на принципа за иерархията се явяватъ шатнитѣ таблици, които сѫ предвидени въ чл. 2 на съществуващия законъ за държавнитѣ служители. Въ чл. 2 е предвидено, че държавнитѣ служители се раздѣлятъ на категории, групи, класове. Нѣкога имаше шатни таблици, но презъ 1933 г. тѣ се премахнаха. Намѣри се, че въ тѣхъ има известни дефекти и вмѣсто да се подобрятъ или да се видоизмѣнятъ, премахнаха се, и днесъ имаме положението на пъленъ хаосъ по отношение категоризирането заплатитѣ на държавнитѣ служители. Г-нъ министърътъ на финанситѣ казва, че ималъ приготвенъ проектъ за шатни таблици, но вѣрно е сѣщо, че този проектъ не е приложенъ, а още е вѣрно и това, че въ този проектъ не се разрешаватъ проблемитѣ тѣй, както би трѣбвало да се разрешатъ. Защото пакъ си оставали онѣи дефекти, които съществуватъ въ миналитѣ шатни таблици, пакъ известни категории чиновници въ нѣкои ведомства сѫ били поставени по-високо, въ по-горни класове и съ по-голямъ заплати, пакъ се създава онова брожение, онова недоволство, което имаше въ миналото. Таблицитѣ сѫ единственото сѣдство, което ще спре този стремежъ на всички служещи къмъ ръководнитѣ мѣста. Въ миналитѣ шатни таблици имаше 6 категории чиновници съ 10 класа, и всички ръководни мѣста се заемаха отъ хора съ съответенъ служебенъ и образователенъ цензъ. Не можеха служещи, макаръ и съ висше образование, когато нѣмаше служебенъ цензъ, 9 години или 12 години, да заематъ службата началникъ на отдѣленіе или главенъ инспекторъ. Днесъ това е възможно, защото, както казахъ, нѣма спирачка. Предвидено е само, че този, който нѣма цензъ, да бѣде назначенъ и. д., шестъ месеца ще кара така, докато го утвърдятъ въ длъжностъ. Презъ това време, може би, ще получава нѣкакви 100 л. по-малко. Съ това не се разрешава правилно въпросътъ. Въ миналото всѣки, който нѣмаше служебния цензъ по таблицитѣ, заемаше последния, десетия класъ и въ този класъ ще стои дотогава, докато прослужи нужнитѣ години, за да получи по-горенъ класъ. Единъ младежъ, който сега аспирира за голѣма длъжностъ и по прѣсненка на управлението трѣбва да бѣде началникъ на отдѣленіе, въ миналото нѣмаше да получи X класъ и ще стои въ тоя класъ, докато прослужи 12 години и тогава ще му дадатъ по-горенъ класъ. Дотогава ще получава само тѣй наречената тогава прибавка за длъжността. При това положение бѣше се дошло дотамъ, че млади хора, заели по-голямъ длъжности, не можеха да получаватъ по-голямъ заплати отъ хора, които имаха повече класове поради повече прослужени години. Имаше случаи шефове да получаватъ по-малка заплата отъ други служещи, които имаха, да кажемъ, 20-25-годишна служба. Това положение задържаше много отъ служещитѣ въ провинцията да не се стремятъ къмъ София. При това положение нѣкакъ си съставяне едно повисшисе на служещитѣ на мѣсто. А сега,

понеже заплатитѣ сѫ опредѣлени споредъ длъжността, всѣки се стреми да заеме длъжността, макаръ да получи 100-150 л. по-малко отъ опредѣлената за длъжността заплата. Въ всѣки случай чиновникътъ подчува заплата за длъжността, която заплата е по-голяма. Всѣки се стреми къмъ длъжността независимо отъ иерархията, която е създадена. Веднажъ взелъ единъ чиновникъ по-висока длъжностъ, обикновено той се смѣта за способенъ, за достоенъ. Той не може да бѣде пониженъ, не може да бѣде поставенъ въ по-низкъ класъ, на по-ниска длъжностъ. А тога създава преимущество за него и недоволство за другитѣ.

Мисълта ми е, значи, че старитѣ шатни таблици трѣбва да бѣдатъ възстановени, като бѣдатъ коригирани тѣхнитѣ грѣшки. Тѣ ще бѣдатъ една спирачка, която нѣма да позволява, млади хора, нѣмаша достатъчно служба, да заематъ високи постове, и да се чудимъ, когато опредѣляме заплатитѣ въ бюджетарната комисиия, какви заплати да имъ опредѣлимъ. Сега чиновникъ съ двегодишна служба може да заеме една такава служба, че да получава заплата, равна на заплата на другъ, който има 10-15-годишна служба. Въ миналото, при старитѣ шатни таблици, това не съществуваше. Азъ мисля, че тоя дефектъ трѣбва да бѣде отстраненъ. Таблицитѣ трѣбваше да се приложатъ като допълнение на закона, въ изпълнение на чл. 2 отъ закона за държавнитѣ служители. Тѣ трѣбваше да бѣдатъ приложени, за да бѣде разрешенъ единъ голѣмъ въпросъ, който отчасти шѣше да смекчи това, което става сега, като се дава възможностъ на млади хора, още неподготвени, да заематъ голѣми длъжности.

Може да ми се възрази: не може служителитѣ да получаватъ еднакви заплати. На това ще отговоря, че способнитѣ лица не сѫ тѣй много, както си представяваме. Способността ще трѣбва да бѣде установена, призната общественъ, и отъ началството, и отъ министъра, който назначава, пѣкъ и отъ професията. Има много служещи, които днесъ минаватъ за много способни, но сѫ отчепени отъ хората на своята професия. Ако направите анкета, ще видите, че има много такива служещи.

Мисълта ми е, значи, че ако изхождаме отъ интереса на държавата, за който държимъ и който поставяме като култъ въ днешното време, ще трѣбва да разрешимъ правилно, целесъобразно тия проблеми, за да не създаваме такова положение, което не носи спокойствие, което не създава хора съ инициатива, хора съ вдѣлбочаване, хора горни за творчество, а създава хора автомати, създава само роботи, ако щете. Върви тамъ, командуватъ го, той мълчи — „молчатъ не разсуждатъ!“ Това не е въ интереса нито на държавата, нито на управлението.

Обаждатъ се: Ясно.

Бѣлю Алексиевъ: Дохождамъ до заключението.

Обаждатъ се: Стига толкова!

Бѣлю Алексиевъ: Контролътъ на чиновниците. Азъ не знамъ дали има нѣкой, който да мисли, че министърътъ, който ще да бѣде, нѣма контролъ надъ чиновницитѣ въ ведомството си, за да има нужда да се пише тукъ, че министърътъ контролира чиновницитѣ по своя ресорть. Има въ тоя законопроектъ единъ такъвъ членъ. Това се знае и нѣма нужда да се казва. Нѣма нужда да се казва и това, ако щете, че министъръ-председателътъ има право да контролира всички чиновници. Поне азъ така смѣтамъ. Министъръ-председателътъ се назначава съ указъ. Той представява своитѣ другари, споредъ конституцията — така бѣше въ миналото — да бѣдатъ назначавани за министри. Следователно, той има върховенъ контролъ, ако щете, и върху дейността на своитѣ колеги и на всички служещи долу, въ низинитѣ. Нѣма нужда тогава да казваме, че се дава право на министъръ-председателя да има контролъ. Той има това право. Който ще да е министъръ, той не може, разбира се, лично да упражнява контролъ. Контролъ ще трѣбва да съществува между самитѣ чиновници. Трѣбва да има и общественъ контролъ. Всѣка служба има своя шефъ, своето началство. Шефътъ ще знае неговитѣ подчинени какви сѫ, що сѫ, къде отиватъ, какво правятъ. По-горното началство трѣбва да знае по-малкиятъ чиновникъ какви сѫ. По този начинъ контролътъ ще бѣде общъ, взаименъ. Всѣки по-горенъ по иерархия ще контролира по-долния. Ако контролътъ се остави на единъ, ще се съгласите, че може да станатъ грѣшки. Знаемъ каква е нашата действителностъ. Може да има нѣкое донесение за нѣкой чиновникъ прѣдъ този, който е патоваренъ да контролира, или срещналъ го нѣкой чиновникъ и не го по-здравилъ, или друго нѣщо станало — и последва уволнение, или пѣкъ женитѣ се срещнали на журъ, направилъ

ищо, пустне се клюка, и понеже не се знае, дали ще има проверка, защото много работи стават на доверие, може да пострадат невинни хора. Така ще се създаде безпокойствие, което не е във интереса на държавата.

Азъ съмтамъ, че глава IV, за надзора, трѣбва да се изхвърли, издѣло. Инакъ министъръ-председателъ у насъ ще бѣде единъ водачъ, тъй както сега е станалъ Антонеску въ Румѣния. Ищо подобно се прави съ тоя законопроектъ. Азъ съмтамъ, че ние имаме Парламентъ и нѣма нужда отъ такова ищо. По-добре е тая глава да се изхвърли отъ законопроекта, и да си остане старото положение. Никой не е отнѣлъ правото на министритѣ да контролиратъ своитѣ чиновници. Който чиновникъ се провини, ще си получи наказанието.

Още единъ въпросъ. Азъ съмтамъ, че трѣбва да се изхвърли отъ този законъ онова постановление, което отнѣмъ наредбитѣ въ специалнитѣ закони за автономнитѣ учреждения, относно уволненията на служителитѣ, и съ което се дава право на Министерския съветъ да уволнява тия служители въ автономнитѣ учреждения. Никой не прѣчи на съответния министъръ, ако съмта, че управителнитѣ съветъ на Земедѣлската банка, на Народната банка, на мини „Перникъ“, или не знамъ къде, е негоденъ, да ни сезира съ специално предложение за уволнение мн. Нека си останатъ въ сила постановленията на специалнитѣ закони въ ищо, както сѣ били гласувани, защото това сѣ устроителни закони за автономнитѣ учреждения. Хората, които сѣ поставени начело на тия учреждения, трѣбва да могатъ да проявяватъ самостоятелностъ. Необходимо е да проявяватъ самостоятелностъ не само шефоветѣ на тия учреждения. Всѣки шефъ на държавна служба трѣбва да проявява самостоятелностъ, куражъ, и когато иска ищо, съмта да го заявява на своето началство, а не да разчита, че всичко е спокойно, че всичко е добре, а всѣмъшностъ всичко е най-лошо. Ние сме изпитали тия работи въ миналото, знаемъ ги и не трѣбва да ги насаждаме сега като система въ нашето управление.

Председателъ Никола Логофетовъ: Г-да народни представители! Преди да дамъ думата на другия ораторъ, съобщавамъ, че е постѣпилъ отъ Министерството на народното просвѣщение законопроектъ за допълнение закъна за Българската академия на наукитѣ и изкуствата.

Има думата народниятъ представитель г-нъ Петко Стайновъ.

Петко Стайновъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Азъ дълго се колебахъ, дали да взема думата по този законопроектъ, защото напоследѣкъ, както е известно на всички васъ, много важни законопроекти бѣха сложени на разискване въ Народното събрание и почти всички — да не кажа всички — минаха безъ всѣкакво разискване. Много по-важни законопроекти отъ този минаха безъ всѣкакво разискване. . .

Сирко Станчевъ: Ей, лошъ човѣкъ си!

Председателъ Никола Логофетовъ: (Звъни) Моля, г-нъ Стайновъ.

Петко Стайновъ: . . . защото изглежда, че атмосферата е такава, че не предразполага народнитѣ представители къмъ разисквания.

Председателъ Никола Логофетовъ: (Звъни) Г-нъ Стайновъ! Недейте приказва така! Всички закони сѣ разисквани. Ако никой не е взелъ думата по нѣкой законопроектъ, то е другъ въпросъ.

Петко Стайновъ: Понеже страната се намира въ нѣкакво очакване на събития, има една атмосфера, която не позволява да се разискватъ съ достатѣчно голѣмъ интересъ въпроситѣ.

Иванъ Минковъ: Васъ никой не ви е спиралъ. Защо не сте взели думата?

Петко Стайновъ: Азъ съмъ подъ сѣщата атмосфера, която гнетъ българския народъ, който очаква днесъ-утре събития.

Сирко Станчевъ: Какво искате да кажешъ, бе Петко, съ това? Защо разправяшъ така? Пусни народняшки манталитетъ!

Иванъ Минковъ: Кой ви забрани да говорите? Сега какъ можахте да излѣзете на трибуната, а другъ пътъ не сте могли да излѣзете?

Петко Стайновъ: Г-да! Азъ не казвамъ, че нѣкой ми е забранилъ да говоря, но искамъ да изтъкна каква е атмосферата, въ която ставатъ разискванията днесъ.

Г-да! Прочегохъ съ внимание законопроекта на г-на министра на финанситѣ, дълго го обмисляхъ и се питахъ: коя е всѣмъшностъ целта, която гони министърътъ на финанситѣ съ прокарването на този законъ, толкова повече, че за прѣвъ нѣтъ единъ законъ на министъръ Божиловъ се подлага на такава критика, каквато чухъ.

Сирко Станчевъ и други: А-а-а!

Петко Стайновъ: Азъ не зная досега единъ законъ на г-на министра на финанситѣ да е срѣщалъ такава опозиция, каквато срѣща тоя законъ. Това е единъ фактъ. Ето, азъ съмъ седмиятъ, който говори и ми се струва, че шестѣ преди мене, прикрито или явно, отрекоха закона на министра на финанситѣ.

Иванъ Минковъ: Напротивъ, искаха да се разшири.

Петко Стайновъ: Това именно ме кара да се попитамъ, коя е всѣмъшната целъ на тоя законопроектъ, който предизвика толкова критики въ Народното събрание? Г-да, ако целта би била само да се въведатъ служебнитѣ книжки, които се предвиждатъ за чиновницитѣ въ чл. I, азъ мисля, че нѣмаше нужда отъ особенъ законъ, защото можеше съ правилници всички учреждения да направятъ задължителни тѣзи книжки, въ които да отразятъ и прослужитѣ списъци. Не може, следователно, да бѣде тази истинската целъ на този законопроектъ.

Министъръ Добри Божиловъ: Углавна отговорностъ може ли да се създаде съ правилници?

Петко Стайновъ: Азъ намирамъ, г-да, че служебнитѣ книжки сѣ толкова малко ищо, че г-нъ министърътъ на финанситѣ не би се безпокоилъ да внася за тѣхъ такъвъ законопроектъ.

Министъръ Добри Божиловъ: Съ правилникъ може ли да се въвежда дисциплинарна отговорностъ?

Министъръ Петъръ Габровски: Кажете, може ли?

Петко Стайновъ: Съ законопроекта се въвеждатъ и нѣкои нови правила за предѣлната възраст на чиновницитѣ. Въ момента, когато голѣмо число наши другари тукъ правятъ законодателно предложение за намаляване предѣлната възраст на касационнитѣ съдии, г-нъ министърътъ на финанситѣ, може би съ основание — не искамъ да го критикувамъ въ това отношение — . . .

Министъръ Добри Божиловъ: Ще ме чуете, г-нъ Стайновъ. Ще видите, че имамъ основание.

Петко Стайновъ: . . . иска продължаване предѣлната възраст на чиновницитѣ. Азъ мисля, че това е добро, макаръ да намирамъ, че ище да бѣде още по-добро, ако все пакъ за служене надъ предѣлната възраст не се оставише да се опредѣля срокътъ отъ Министерския съветъ, а се даде тукъ една граница. Не бива надъ предѣлната възраст, когато се продължава срокътъ на службата отъ Министерския съветъ, да се служи повече отъ три или максимумъ петъ години — споредъ мене, три години. Министерскиятъ съветъ не трѣбва да има право да увеличава предѣлната възраст, даже за много заслужили хора, повече отъ три години. Има млади поколения, които идатъ и трѣбва да имъ се отвори пътъ. Не бива да мислимъ, че има хора, които сѣ разамѣнени. Незамѣнени хора нѣма, нито тукъ, въ Камарата, нито въ учрежденията, нито никъде. Следователно, не трѣбва да оставимъ да се опредѣля отъ Министерския съветъ срокътъ за служене надъ предѣлната възраст. Азъ бихъ препорѣчалъ тукъ да има едно ограничение.

Тѣзи ли сѣ двата въпроса, за които се внася тоя законопроектъ — за служебнитѣ книжки и предѣлната възраст на чиновницитѣ? Не, защото това сѣ едни сравнително не много едри въпроси.

Тогава азъ се питамъ: да не би г-нъ министърътъ на финанситѣ да желае да увеличи stabilitetа на чиновницитѣ? Ето една благородна задача, която азъ съ удоволствие бихъ видѣлъ да бѣде предложена отъ г-на министра на финанситѣ за разрешаване отъ насъ — да видимъ, дали днесъ при безпартийния режимъ не се налага да бѣде утвърдена по единъ окончателенъ начинъ stabilitetността на държавнитѣ чиновници. Защото слабостта на партийнитѣ режими, г-да, бѣше именно чиновническата

нестабилност. Нали на туй почиваха всички партийни режими — че спекулираха със уволнението и назначаването на чиновниците? Чиновническите назначения и уволнения до голяма степен бяха силата и същността на партийните режими. На това се крепяха и много от партийните величия въ миналото. Ако искаше днес да затвърди чиновничеството и неговата стабилност да отговаря на новия ред, който е въведен у нас от 1934 г. насам, тогава г-н министърът на финансите трябваше да ни внесе един закон за стабилитета на чиновниците.

Но стабилитетът на чиновниците, г-да, предполага два елемента, които не виждам в тоя законопроект. Първият елемент — да има гарантирано назначаване. Гарантираното назначаване не виждам да има нъкакво отражение в тоя законопроект. Чиновниците може да претендират да има стабилитет относно уволняването, относно преместването, само ако са назначени по един ред, който да изключва всякакъв произвол — съ изпит или конкурс. Ако се разширише практиката на изпитите и конкурсите, ако има, значи, назначаване на стабилизирани чиновници по един установен ред, тогава може да има и стабилитет на чиновниците. Вторият елемент е: да има съдебен контрол при назначенията и уволненията. Ето една благородна задача за г-на министра на финансите, да въведе съдебния контрол, който въ 1915 г. бѣ отнет от Върховния административен съд под давлението на най-черната партизанщина въ онова време. Днес не може този съд да се произнася върху нередовността на уволненията. Азъ зная, че този закон не е закон на Министерството на финансите, понеже със закона за държавните служители не се урежда самовъпросът за заплатите на чиновниците, а се уреждат въпросите за отговорността, за дисциплината, наказанията и, ако щете, за сдруженията, както и редът други въпроси. Следователно, тоя закон е много общ, но понеже е станало у нас традиция тоя закон да го внася министърът на финансите, той го внася и сега. Но щомъ той се е нагърбил със тая задача, правилно би било, ако той действително искаше да разреши въпроса за стабилитета на чиновниците, да внесе редъ правила относно стабилитета, за да направи този закон, този статут за държавните служители, да отговаря на новата атмосфера, на новия ред, наложен у нас от 1934 г.

И азъ съжалявамъ, че г-нъ министърът на финансите, който по-рано ни бѣше обещалъ щатната таблица за чиновниците, не ни я даде, не я внесе за приемане. Тя трябваше да бѣде готова още презъ м. септемврий.

Министъръ Добри Божиловъ: Три пѣти обяснихъ това на Събранието. Готова е.

Петко Стайновъ: Но азъ се учудвамъ, защо не се намери време и за тази таблица.

Министъръ Добри Божиловъ: Дайте 800.000.000 л. да я прокараме.

Петко Стайновъ: Г-не министре на финансите! Азъ си давамъ смѣтка, че времената, които живѣемъ, и голѣмата задача, която тежи върху Васъ, да намерите срѣдства за народната отбрана, да може да отговорите на всички нужди, които диктува днешното положение, напълно Ви оправдаватъ. И азъ, поне за себе си, напълно си обяснявамъ, защо въ този моментъ не можете да се спрете на единъ такъвъ мъченъ и сложенъ законъ, какъвто е законътъ за държавните служители, съ всички страсти и прѣчки, които предизвиква той.

Но, г-да, въпреки туй, понеже г-нъ министърът на финансите все пакъ е намерилъ време да се занимае съ нѣкои въпроси отъ закона за държавните служители, азъ искамъ сега да разгледамъ тия членове отъ разглеждания законопроектъ, които у мене предизвикватъ известно недоумение. Азъ по-скоро се явявамъ тукъ не да правя едно цѣлостно изложение по закона за държавните служители, по положението на чиновниците и по тѣхния стабилитетъ; азъ се явявамъ тукъ по-скоро да поискамъ известни уяснения отъ г-на министра на финансите по законопроекта. И съмъ убеденъ, че като ми ги даде, може би всички 7 души, които сме се изказали досега противъ този законопроектъ, ще намеримъ мотиви да гласуваме предложението отъ г-на министра на финансите законопроектъ. Ние не се обявяваме абсолютно и принципино противъ законопроекта; ние искаме само едни обяснения, които могатъ да устоятъ противъ критиките, които се направиха тукъ.

Г-да! Въ § 2 на този законопроектъ се казва, че следъ чл. 13 отъ закона за държавните служители се прибавя единъ новъ членъ 13а. съ който се нарежда, че занаятътъ не могатъ да се назначаватъ въ България държавни слу-

жители съ определенъ срокъ. За кого се касае? Касае се, г-да, само за нѣколко чиновници у насъ. Първо, касае се за главния директоръ на българските държавни желѣзници. Както е известно, съгласно закона за уредба и управление на българските държавни желѣзници и пристанища отъ 1929 г., главниятъ директоръ на българските държавни желѣзници се назначава за определенъ число години. Това е казано въ чл. 8 отъ сѣщия законъ. По силата на тоя членъ, министърътъ на желѣзниците назначава за определенъ срокъ главния директоръ на желѣзниците. Правителството може да го уволни само въ указаните случаи вънъ отъ случая на уволнение поради изтичане на този срокъ. Второ, касае се за управителя и подуправителя на Българската земеделска банка и на Българската народна банка. Съгласно законите за тия банки, управителятъ и подуправителятъ се назначаватъ съ царски указъ по предложение на министра на земедѣлието — управителятъ за 7 години, а подуправителятъ за 5 години. Каква е била мисълта на законодателя у насъ, когато е въвеждалъ тия срокове, е известна. Г-нъ Мушановъ вчера отъ тая трибуна я обясни.

Но, г-да, министърътъ на финансите казва: ние трябва да однаковимъ режимите за чиновниците въ държавните и въ автономните учреждения. Г-да! Ако е за малките чиновници — тия, които вършатъ канцеларската и техническа работа — разбира се, че режимите трябва да бѣдатъ еднакви. Но ако е за ръководните чиновници, ония, които даватъ смисълъ и значение на автономността на известни учреждения, азъ се питамъ, какъвъ смисълъ има тоя автономност, ако режимите за ръководните чиновници — управители, директори и пр. — трябва да бѣде такъвъ, какъвто е и за последните служители на държавата? Тогава нѣма нужда отъ автономност. И азъ ще се провикна, като преждеговоривши: премахнете тая автономност и да бѣдатъ подложени всички на единъ и сѣщъ режимъ. Но щомъ въ нашето законодателство за известни учреждения е предвидена автономност, за да бѣдатъ измъкнати изъ всѣкидневните дразни на политическия, а по-рано на партийния животъ, за да може да имъ се даде възможностъ да проявяватъ инициатива, налага се, г-да, действително да има особенъ режимъ само за ръководящите лица, за да могатъ тѣ да действуватъ тамъ не като обикновени чиновници, а като ръководящи лица, които, по силата на закона, сѣ измъкнати изъ обикновената иерархия и сѣ поставени начело на тия високи технически или стопански учреждения.

Ето защо, г-да, понеже тия чиновници, които се назначаватъ съ срокъ, се назначаватъ така именно, за да може да се очертае тѣхната фигура различно отъ фигурата на другите чиновници, и ако държимъ за автономията на нѣкои учреждения, азъ смѣтамъ, че трябва да оставимъ да си стоятъ цитираниите отъ мене закони, които се отнасятъ до тѣхъ.

Н, по-интересенъ, г-да, е § 4 отъ предложениия законопроектъ. Тоя § 4 постановява, че следъ чл. 15а се прибавя новъ чл. 15б съ следното съдържание: „Длъжностните лица по всички ведомства, съ изключение на ония по членове 317 и 318 отъ закона за народното просвѣщение, и ония, за които се говори въ чл. 15г, се уволняватъ отъ служба при условията, предвидени въ чл. 15“. Какво предвижда чл. 15? Чл. 15 отъ закона за държавните служители, г-да, определя какъ става редовно, по обикновенъ начинъ, уволнението на държавните служители, и изброява случаи, въ които става уволнение на чиновниците, въ нѣколко букви — отъ „а“ до буква „з“. Значи, занаятътъ всички чиновници, за които по една или друга причина е било предвидено въ нѣкои случаи да иматъ при уволнение известни гаранции, които, обаче, не сѣ тѣхни лични, а сѣ гаранции въ интереса на службата, се лишаватъ отъ тѣзи гаранции.

Г-да! За чиновниците въ много ведомства има предвидени постановления, споредъ които уволнението имъ не става така, както става уволнението на последния разследенъ и на последния писаръ. Създадени сѣ, значи, нѣкои гаранции за стабилитетъ. И сега, вмѣсто да излѣземъ съ единъ законъ за държавните служители, за да подобримъ цѣлия режимъ на чиновниците и да не ги правимъ уволняеми като последни служители, а да се чувствуватъ хора, които изпълняватъ една обществена служба, за правилното изпълнение на която иматъ гаранции на неуволняемостъ, ние премахваме тия гаранции и се връщаме къмъ безконтролните уволнения, защото чл. 15 отъ закона за държавните служители установява у насъ безконтролните уволнения. Защо? Защото не можемъ да говоримъ за стабилитетъ на чиновниците, докато въ чл. 15 има една буква „з“, споредъ която уволнението на чиновниците, освенъ въ другите случаи, които сѣ изброени, става и „въ инте-

реса на службата“. Кой преценява „интереса на службата“? — Министерът. От какво се ръководи той? — От своето свободно усмотрение. Така е, г-да! Уволнение въ интересъ на службата не е винаги наказание. За чиновника може да е наказание, но от гледище на правото, уволнението въ интереса на службата може да бъде една нужда, която, безспорно, министърът е лицето, което има да я прецени и да реши. Но вие знаете, какво значи „въ интересъ на службата“. Всъщност чиновникът у нас може да бъде уволнен въ интереса на службата и никой не може да критикува. Никакъв съдъ, никаква инстанция нѣма за това нѣщо. Може чиновникът да бъде най-редовенъ, може да е получилъ най-големи похвали и орденъ за непрекъснатата 25-годишна безукоризнена служба — всичко това нѣма никакво значение. Щомъ новият министър, който е дошълъ, не му харесва лицето, може да го махне безъ всякаква мотивировка.

Не считате ли вие, г-да, че се налага поне този случай на уволнение „въ интереса на службата“ да бъде коригиранъ, за да може да се даде шо-годе една гаранция за чиновниците? Не съмъ азъ, г-да, който ще поддържамъ бюрократията, не съмъ азъ, който ще поддържамъ неуволняемостта на чиновниците. Не. Чиновниците не сѫ като владци, да не може човѣкъ да ги смѣни до края на живота имъ. Чиновниците трѣбва да бъдатъ смѣнявани, безспорно. Политиката е нѣщо живо и затова трѣбва да дадемъ възможност на министъра да ги уволнява. По този въпросъ не може да има споръ. Може да има споръ за хора, на които животътъ на администрацията на държавата е чуждъ, но за ония, които сѫ управлявали, и за ония отъ васъ, които отблизу следите управлението, ясно е, че чиновниците трѣбва да бъдатъ уволнявани, защото само оstenътъ на уволнението може да ги постави въ положение да изпълняватъ по-добре своята служба. Мене ми се струва, че даже и уволнението „въ интереса на службата“ не трѣбва да става произволно. Нашъ дългъ е, ако мислимъ за здраво управление, да туримъ контролъ на възможните произволи при уволненията „въ интереса на службата“. Това е направилъ по-рано единъ предшественикъ на г-нъ Божиловъ. У насъ има единъ законъ, нареченъ законъ за личния съставъ на Министерството на финанситѣ, отъ 22 януарий 1934 г., следователно, отъ партизанско време, отпреди 19 май. Въ този законъ, г-да, има цѣла една глава IV, въ която се говори — г-нъ министърътъ на финанситѣ познава много добре този законъ — за неуволняемостта на длъжностните лица по финансовото ведомство. Азъ намирамъ, че тая дума „неуволняемост“ е малко силна, но действително тамъ се говори за неуволняемост. Чл. 9 отъ този законъ казва, че длъжностните лица по финансовото ведомство сѫ неуволняеми — тоя принципъ е възприетъ — освенъ по тия и тия причини, като изброява предѣлната възраст и пр., казва, че не могатъ да бъдатъ уволнявани „въ интереса на службата“.

Както виждате, предшественикътъ на г-на министъра на финанситѣ е въвелъ за финансовитѣ служители у насъ да не могатъ да бъдатъ уволнявани въ интереса на службата. И е добавено въ забележка, че могатъ да бъдатъ уволнявани по чл. 15, буква „з“ — въ интереса на службата — държавните служители по финансовото ведомство само въ случай на провинение по служба или доказана неспособност, но не по решение само на министъра, а по решение на финансовия съветъ, взето въз основа на писменъ докладъ на началника на службата.

И се предвижда още едно нѣщо, което бихъ очаквалъ г-нъ министърътъ на финанситѣ да го въведе за всички чиновници. (Чете) „Чл. 10. Ако уволнението или премѣстването е ставало безъ спазване на чл. 9 отъ този законъ, уволнението или премѣстенъ служител може да го обжалва предъ Върховния административенъ съдъ“. Чл. 31, алинея втора, отъ закона за административното правосъдие, който отнема правото на Върховния административенъ съдъ да се произнася по уволнението и назначението на чиновниците, по силата на този законъ отъ 1934 г., не се прилага по отношение на финансовитѣ чиновници. Въ прѣки отклонението, което стана на 19 май съ отлагане прилагането на членове 9 и 10, азъ считамъ, че има единъ законъ за финансовитѣ служители, който имъ дава известни гаранции срещу нѣкои уволнения. Значи, чл. 15 отъ закона за държавните служители не се прилага къмъ финансовитѣ чиновници.

Какво правимъ ние сега, г-да? Сега ние постановяваме обратното: че всички чиновници занаяпредъ ще се уволняватъ при условията, предвидени въ чл. 15 отъ закона за държавните служители, т. е., че ще се уволняватъ и въ интереса на службата. Следователно, пада вече тая придобивка, която финансовитѣ чиновници имаха, а именно,

че могатъ да бъдатъ уволнени въ интереса на службата, но при писменъ докладъ отъ съответния началникъ.

Ето, г-да, за какво азъ ратувамъ тукъ предъ васъ. Азъ считамъ, че вие и ние, всички ще изпълнимъ нашия дългъ къмъ българскитѣ държавни чиновници, ако, отговаряйки на изискванията на новото време и на новия режимъ, поставимъ въ този законопроектъ тия постановления, които съществуватъ въ закона за личния съставъ на Министерството на финанситѣ, а именно, че уволнения въ интереса на службата не може и не бива да ставатъ произволно, а трѣбва да ставатъ само при писменъ докладъ отъ началника и при изискване писмено обяснение отъ съответния чиновникъ. Министерътъ пакъ може да го уволни, той има свободата да го уволни, защото има отговорност. Не може да отнемемъ на министъра свободата да уволнява, но нека министърътъ да бъде освѣтленъ задължително. Нека да има докладъ писменъ, мотивиранъ отъ надлежния началникъ, нека да има и писменитѣ обяснения на надлежния чиновникъ, и следъ туй министърътъ е свободенъ да реши. И когато той реши, вече имаме неговата отговорност, г-да.

Та, г-нъ министърътъ, вмѣсто да ни поведе въ пѣтя, който е утвърденъ за личния съставъ на финансовото министерство, той ни води назадъ, той отмѣнява тия много добри постановления, които сѫ създадени за служителитѣ въ финансовото министерство, и ги приравнява съ всички останали. Азъ мисля, че на финансовитѣ служители, които цѣлъ день провѣрватъ материалното състояние на всички български граждани и сѫ изложени на критики и заплашвания, трѣбва да имъ вдѣхнемъ малко чувство на независимост, като знаятъ, че не могатъ произволно да бъдатъ уволнявани — безконтролно, немотивирано. Мотивирано уволнение, г-да — ето кое искамъ азъ.

Министъръ Добри Божиловъ: И то ще дойде.

Петко Стайновъ: Мотивитѣ за уволнението да сѫ обяснени публично.

Министъръ Добри Божиловъ: Г-нъ Стайновъ! Чули ли сте да съмъ уволнилъ нѣкой чиновникъ безъ причина?

Петко Стайновъ: Туй ви прави честь, г-не министре на финанситѣ, че вие единственъ, може би, отъ министритѣ — искамъ да констатирамъ предъ всички туй — ...

Министъръ Добри Божиловъ: Моля, моля, не искамъ повече приказки.

Петко Стайновъ: ...искате да има контролъ надъ всичко. Вие държите, финансовиятъ съветъ по вашето ведомство да се произнася по уволнения, следъ като викате провиненитѣ на дисциплинаренъ съдъ. Вие въобще чувствувате, че сте ангажиранъ отъ закона за личния съставъ на финансовото министерство. Но, г-не министре на финанситѣ, вие, както и ние не сме вѣчни. Утре другъ ще дойде на Вашето мѣсто, и съ този законъ, който вие създавате сега, най-добритѣ Ваши чиновници, които вие вземете отъ толкова години издигате, създавате, вдѣхвате имъ чувство на независимост и на неотговорност при изпълнението на високитѣ държавни служби, които заематъ, може да бъдатъ прогонени. Ако е въпросъ да гласуваме за Васъ лично закона, азъ самъ ще го гласувамъ най-напредъ. (Ръкоплѣскания)

Министъръ Добри Божиловъ: Ами ако дойде такова време, че да се отмѣни законътъ, както е ставало това? Вие знаете такива случаи.

Петко Стайновъ: Вие може би неусѣтно, незабелязано — като тълкувамъ закона, идвамъ до тая мисль — не сте обърнали внимание, че посѣгате най-напредъ на Вашето ведомство. И, може би, ако вие бѣхте забелязали това, щѣхте да го видоизмѣните.

Министъръ Добри Божиловъ: Когато посегна, тогава ще ме критикувате и ще ме изобличите.

Петко Стайновъ: Когато посегнете, ние ще критикуваме не Васъ, а ще критикуваме единъ законъ, чийто текстъ — чл. 15б — създава едно положение, при което се отнематъ известни гаранции, които законодателътъ досега е създавалъ въ полза на държавните служители. За това не утре, когато министърътъ на финанситѣ направи нѣкои нарушения на този законъ, трѣбва да го критикуваме. Вмѣсто да докарваме работитѣ дотамъ — да оставимъ министъра на финанситѣ да прави нарушения, че тогава да го критикуваме тукъ съ питания и запитвания

— азъ предпочитамъ да създадемъ едно здраво законодателство и главно тия гаранции, които сме ги създали за известни чиновници, ако считаме, че действително отговарят на интереситъ на държавата, да ги разширимъ, а не да ги намаляваме. Туй е моята идея, г-да.

Така че, това еднаквяване, за което г-нъ министърътъ говори въ мотивитъ си, трѣбва да стане, но трѣбва да стане не съ връщане назадъ, като отнемеме най-хубавитъ гаранции, които по една случайностъ сѫ били създадени у насъ, а трѣбва да стане съ отиване напредъ къмъ по-съвършеното. Ето за кое еднаквяване пледирамъ азъ: за мотивирано увольнение. Нека началникътъ, който уволнява, да запази свободата си за уволнението, но да знае, че отговаря, и да бѣде предупреденъ. Затова мотивирано да каже защо уволнява. Само туй искамъ. Не му отнемеме свободата, обаче искаме да обясни на общественото мнение, на народното представителство и на българския народъ защо уволнява единъ чиновникъ. Това е моята идея.

Г-да! Въ чл. 15г се казва: (Чете) „Служителитъ при всички ведомства, въ това число и тия при автономнитъ държавни или държавнитъ съ отдѣленъ бюджетъ учреждения, за уволнението на които по досегашнитъ специални закони се предвижда особенъ редъ, се уволняватъ по решение на Министерския съветъ“ и пр. Туй нѣкъ за кого се отнася? Туй се отнася за служителитъ, за които у насъ по традиция е билъ предвиденъ единъ парламентаренъ контролъ при уволняването имъ. Туй не се касае за който и да е служител, туй не се касае за нѣкакви случайно назначени чиновници, туй се касае, доколкото ми е известно, г-да, за председателя и съветниците въ Върховната смѣтна палата и за управителя и подуправителитъ на Българската земеделска банка и на Българската народна банка. За тѣхното уволнение е предвиденъ особенъ режимъ. Слѣдо така и въ чл. 20 отъ закона за държавнитъ мини е предвидено, че главниятъ директоръ на мини „Перникъ“ се уволнява отъ Министерския съветъ по мотивирано предложение на Административния съветъ на минитъ. Какво ще бѣде положението занаяпредъ на главния директоръ на мини „Перникъ“? Положението му занаяпредъ ще бѣде както на всички държавни служители, само че ще го уволнява Министерскиятъ съветъ. Но коя е гаранцията, която пада? Мотивираното предложение на административния съветъ. Г-да, шомъ на директора на мини „Перникъ“ сѫ поставени въ разположение милиардни богатства, за да ги управлява съ чувство на отговорност и съ самостоятелност, за да може да въведе тамъ не канцеларски и бюрократически методи на управление, а търговско-индустриални, да даде животъ на това търговско-индустриално предприятие, както на частнитъ индустриални предприятия, безъ да му отнеме, обаче, предназначението да служи на общия интересъ, предвижда се да има той известна независимостъ. Е добре, за да може главниятъ директоръ на мини „Перникъ“ да има известна независимостъ, както иматъ такава и членовѣтъ на административния съветъ, казано е, че по мотивирано предложение на административния съветъ се уволнява. Вие можете да го уволните, но нека цѣлиятъ български народъ, нека цѣлата българска обществена мисль да знае, защо е уволненъ той. Какво срамно, какво странно има, г-да, въ това да се знае, защо го уволнявате? Ако си е податъ оставката, добре. За г-нъ Спасовъ казаха, че си билъ податъ оставката. Шомъ е така, г-да, ние не можемъ нищо да кажемъ. Азъ вѣрвамъ, че си е податъ оставката, и ние не можемъ да правимъ никакво възражение. Но ако министърътъ на търговията, респективно Министерскиятъ съветъ, иска да го уволни, понеже намира, че е неспособенъ и т. н., нека направи това, но нека се мотивира, и то съ мотиви, които да могатъ да бѣдатъ узнати отъ общественото мнение, отъ Парламента, и въобще отъ ония хора, които се интересуватъ. Това е гаранцията, това не сѫ никакви букаи, които се слагатъ на министъра. Не се засилва, както се каза, тази бюрокрация, която ставала несмѣняема. Не! Никой отъ васъ, никой отъ насъ не е за несмѣняемостъ на бюрокрацията. Най-много страдаме отъ тая несмѣняема бюрокрация ние, които живѣемъ близу до нея и знаемъ какви пакости прави тя. Ние не трѣбва да засилваме нейната престѣпна несмѣняемостъ. Отъ друга страна, защото уважаваме тия служители, ние трѣбва да искаме да имъ се дадатъ известни гаранции при уволнението. А сега какво става? Отнематъ се тия гаранции на главния директоръ на мини „Перникъ“, неговото положение се измѣнява — ще го уволнява пакъ Министерскиятъ съветъ, но не се иска мотивиранъ докладъ отъ административния съветъ. Между четиритъ стени на Министерския съветъ ще решаватъ да го уволнятъ, но защо го уволняватъ, вънъ нѣма да из-

лъже. Най-висшиятъ чиновникъ, административенъ и технически ръководителъ на това милиардно богатство, ще може да го махнете едва ли не както единъ разсилень.

Сжщо така ще могатъ да се уволняватъ управителитъ и подуправителитъ на Българската народна банка. Съгласно чл. 14 отъ сегашния законъ за Народната банка, управителитъ и подуправителитъ на Българската народна банка могатъ да бѣдатъ уволнявани само по решение на Народното събрание, взето възъ основа на мотивиранъ докладъ отъ министъра на финанситъ, къмъ който трѣбва да бѣдатъ прибавени писменитъ обяснения на управителя или подуправителя, който ще се уволнява.

Г-да! Нѣкой може да каже: ама може да остане пакъ нашето право, ние да ги уволняваме. Даже може да се предложи нѣкое измѣнение въ смисль, че да остане и занаяпредъ положението, че управителитъ и подуправителитъ на Народната банка, председателитъ и съветниците на Върховната смѣтна палата и управителитъ и подуправителитъ на Българската земеделска и кооперативна банка могатъ да бѣдатъ уволнявани съ съгласието на Народното събрание, но ние трѣбва да запазимъ и другата гаранция, която е много по-важна — писменитъ обяснения. Т. е. не само министърътъ да поиска отъ насъ уволнението, като подробно и мотивирано обясни защо иска това уволнение, напирмѣр, на управителя на Българската народна банка, или на председателя на Върховната смѣтна палата, или на управителя на Българската земеделска и кооперативна банка, както и да се приложатъ тѣхнитъ писмени обяснения. Това сѫ върховни чиновници, г-да. Традицията отъ 30-40 години е създавала единъ особенъ статутъ за тѣхъ. Камарата си е запазила прерогативата да упражнява контролъ при тѣхното уволнение, но да го упражнява по единъ смисленъ начинъ. Създадена е традицията, тѣ да могатъ да дадатъ своитъ обяснения. Тукъ сѫ ставали бурни разисквания за уволняванията на тѣзи служители, особено на управителя и подуправителитъ на Българската земеделска банка. Не бива така, г-да!

И азъ ви моля, когато гласувате този законопроектъ, помислете за тия традиции на българския Парламентъ, на който вие днесъ служите, и не се съгласявайте да ви се отнеме една прерогатива, която ви дава възможностъ да се надвесите надъ политиката на най-важнитъ части въ нашето управление.

Най-после, Върховната смѣтна палата е една институция, за която се казва, че е нашъ органъ, органъ на Парламента, защото въ чл. 105 отъ конституцията е казано, че Народното събрание преглежда смѣтките на държавата, които му се представяватъ отъ Върховната смѣтна палата, и всѣка година Върховната смѣтна палата е длъжна да му представи тия смѣтки. Това го има и въ чл. 13 отъ закона за смѣтнитъ палати. Значи, Върховната смѣтна палата се явява косвено като нашъ органъ, за да можемъ да упражняваме нашата контролна функция. Ние упражняваме тая контрола функция не само чрезъ питанятия и запитванията, но и чрезъ тая финансова контрола върху смѣтките на държавата, извършвана чрезъ Върховната смѣтна палата. Ето защо когато министърътъ ще иска да уволни председателя и съветниците на Върховната смѣтна палата, ние ще искаме да знаемъ, защо ги уволнява, и това трѣбва да стане съ наше съгласие. Това е станало вече традиция у насъ. А традициитъ сѫ много важно нѣщо, особено когато сѫ преживѣли 20-30-40 години. Туй показва, че тѣ отговарятъ на насѣщнитъ нужди на управлението, и не бива безъ особени причини да ги премахваме.

И затова азъ моля г-на министъра на финанситъ, поне уволнението на тия върховни чиновници — управителитъ на Българската земеделска и кооперативна банка и управителитъ на Българската народна банка — на които сѫ повѣрени сжщо така милиардни богатства, да става и занаяпредъ съ решение на Народното събрание, по мотивиранъ докладъ отъ правителството и писмени обяснения, които засегнатото лице ще даде. Ако иска — да ги даде, ако не иска — да не ги даде. Това си е негово право. Тогава ще има парламентаренъ контролъ, и тогава можемъ да кажемъ, че сме изпълнили дълга си къмъ тия висши служители. Тукъ не се касае да се бъркаме въ управлението на държавата, тукъ не се касае да се бъркаме въ всѣкидневната администрация. Кого уволнява или кого е назначилъ министърътъ, това си е негово право, той има свобода. Но когато се касае за уволнението на управителитъ на Земеделската банка и на Народната банка, за председателя на Върховната смѣтна палата, ние трѣбва да запазимъ нашата прерогатива, която имаме сега, и азъ ви моля да не отстъпваме по този пунктъ.

Най-после, г-да, искамъ да направя една кратка бележка по глава IV. Четохъ тая глава четвърта — за надзора — и, право да ви кажа, не можахъ да разбера, защо се създава този надзор върху чиновниците. Ами, г-да, нѣкога въ тази Камара имало ли нѣкой да е казалъ, че министърътъ, че началникътъ нѣма надзоръ върху своите чиновници? Въ закона за държавните служители се говори за дисциплинарна отговорност на чиновниците, за права и задължения на чиновниците, за надзоръ. Но тукъ се създава нѣкаква особена градация надзоръ. Въ чл. 73а на законопроекта е казано, че надзорътъ върху държавните служители се упражнява отъ началниците; въ чл. 73б е казано, че надзоръ се упражнява отъ министра, а въ чл. 73в, е казано, че административен надзоръ се упражнява отъ министър-председателя. Какъвъ е тоя административен надзоръ? Които сѫ юристи, знаятъ какво значи административен надзоръ. Понятието административен надзоръ тукъ е малко грѣшно употребено. Юристътъ знаятъ — азъ не искамъ да ви чета лекции по административно право, но изглежда, че ще стане нужда отъ това — че административен надзоръ, по нашето административно право, е този, който се упражнява отъ представителя на централната власт, на държавната власт върху органите и актовете на самото управление. Туй всѣки студентъ, ако го не каже на изпита, ще му сложатъ двойка. Тукъ се говори, че административен надзоръ се упражнява отъ министър-председателя, върху държавните служители. Но това не е административен надзоръ, или това, което тукъ се нарича административен надзоръ, е нѣщо съвсемъ друго. Ако министър-председателятъ упражнява надзоръ върху министъ „Перникъ“, върху Българската земеделска банка, върху общините, върху търговските камари и т. н., това ще бѣде административен надзоръ, както министърътъ на благоустройството упражнява надзоръ върху техническата камара на инженерите и архитектите, или както министърътъ на финансите може да упражнява такъвъ надзоръ върху Съюза на акционерните дружества, върху осигурителните предприятия и т. н. Но, за Бога, г-да, министър-председателятъ не може да упражнява административен надзоръ върху държавните служители. И азъ се питамъ: какъвъ може да бѣде този административен надзоръ? Ние знаемъ, че въ областта на администрацията, основниятъ контролъ, който се упражнява върху чиновниците, е иерархическия — надзорътъ на началника спрямо подчинените. Той съществува въ самата основа на администрацията. Министърътъ упражнява надзоръ върху своите подчинени, както началникътъ упражнява надзоръ върху своите подчинени. Нѣма нужда да го пишемъ въ закона, той си съществува. А министър-председателятъ какъвъ надзоръ ще упражнява? Иерархически ли? Не. Министър-председателятъ не е иерархически началникъ на никого, освенъ на чиновниците въ своето ведомство. По конституцията, на своите другари министри той не е иерархически началникъ. Той е пръвъ между равните, той е най-авторитетното лице, той има политически контролъ върху другите министри, упражнява го, но той не имъ е административен началникъ, той те може да имъ заповѣдва, а още по-малко може да заповѣдва на тѣхните чиновници. Азъ не зная нѣкой министър-председатель, нито пъкъ уважаемиятъ г-нъ Филовъ, да се е опитвалъ и не допушамъ да се опита утре да упражнява административен контролъ върху пазните ведомства, освенъ въ своето ведомство. Тогава, какъвъ смисълъ има това постановление? Не виждамъ, защо е създадено то. Г-нъ Бѣлю Алексиевъ се опита да изкара, че министър-председателятъ става нѣщо като водачъ, нѣщо като фюреръ. Това ми се вижда несъстоятелно. Нито министър-председателятъ има такива амбиции, нито пъкъ режимътъ у насъ отива къмъ водически режимъ. Тѣхъ че, твърдящото на г-нъ Бѣлю Алексиевъ не може да бѣде вѣрно. Искане, по-скоро, да се даде на министър-председателя нѣкакъвъ политически контролъ — тѣй го разбирамъ азъ — да упражнява върху министрите, даже презъ главата на министрите върху чиновниците. Напротивъ, ако нѣкой чиновникъ не действа въ духа на режима, министър-председателятъ чрезъ начини, които той намира самъ за целесъобразни, неконтролируеми отъ законъ и Парламентъ, да може да му наложи наказание, но какво наказание — тукъ не е казано. Може ли министър-председателятъ да налага наказания по този законъ? Не може, защото не е предвидено въ закона. Може ли да глоби той единъ чиновникъ по друго ведомство? Не може. Е добре, азъ казвамъ, че ако има контролъ, трѣбва да има и санкции. Онзи, който упражнява иерархически контролъ, той има правото да налага санкции, да уволнява, да глобява, да мъми и пр. Онзи, който упражнява адми-

нистративен контролъ, той може да отминява актове и т. н. Обаче въ законопроекта не сѫ предвидени санкции. И азъ питамъ и моля да ми се отговори: какъвъ ще бѣде надзорътъ на министър-председателя? Въ чл. 73в е казано, че упражнява този надзоръ по начинъ, какъвто намѣри за целесъобразенъ. Но за да може да налага санкции, такива трѣбва да бѣдатъ предвидени въ закона. Безъ да е дадено право по закона на министър-председателя да глобява, не може да глоби и единъ разсиденъ. Той може да глоби разсиденъ само въ своето ведомство, като неговъ иерархически началникъ. Обаче за чиновниците въ другите министерства той нѣма това право по нѣкъ законъ. Той не може и да уволнява чиновниците въ другите министерства. Тогава, какъвъ смисълъ има цялата тази глава IV за надзора?

Г-да народни представители! По-важно е да се издигне авторитетътъ на министър-председателя. Ние виждаме действително, че се полагатъ все повече и повече старания, и при вчерашния кабинетъ, и при днешния, да се очертае една роля за министър-председателя. Съ огледъ доброто въоръжаване на армията и подготовлението ни да посрещнемъ утре една война, ние гласувахме въ закона за гражданската мобилизация и въ закона за регулиране на цените редъ други постановления, които засягатъ првата на министър-председателя, респективно на цялия Министерски съветъ, на който той е председател. Такъвъ важенъ органъ, какъвто е Дирекцията за гражданската мобилизация, ние го подчинихме въ известни отношения на министър-председателя, а не на военния министъръ. Дирекцията на гражданската мобилизация подчинихме на военния министъръ само организационно, иерархически, но въ известни отношения я подчинихме на министър-председателя. Азъ одобрявамъ тази идея за подчертаване обединяващите права на министър-председателя. Въ конституцията е казано, че ще се изработи единъ законъ за Министерския съветъ, но въ 60 години ние не създадохме такъвъ законъ за Министерския съветъ. Добре ще бѣде, ако искаме сега да подчертаемъ значението на министър-председателя и неговите функции, да се внесе този законъ за Министерския съветъ. Тамъ ще предвидимъ функциите на министър-председателя, и ако той ще упражнява общъ контролъ върху държавните служители, ще предвидимъ и санкциите, които ще налага. Но така, както е редактирана глава IV на настоящия законопроектъ, азъ не разбирамъ и не ми е ясно какво се цели съ нея.

Ето защо, въ заключение, азъ моля г-на министра на финансите да ми каже, не мисли ли той, че е по-добре, вмѣсто да ни сезира съ този законопроектъ, който съдържа случайни постановления, да ни сезира съ единъ новъ законъ за държавните служители? Това ще бѣде една по-благородна задача. Следъ 19 май има въпросъ, свързани съ чиновничеството, които трѣбва да бѣдатъ регламентирани съ единъ новъ законъ. Нека министърътъ на финансите да свърже името си съ изработването на единъ новъ законъ за чиновниците. Той, който е единъ отъ най-добрите познавачи на чиновническия въпросъ, който е живѣлъ и живѣе днесъ съ всички слабости и тъкности на живота на държавните служители, е най-подходящъ да изработи този законъ. И азъ мисля, че ако у насъ има нѣкой, който може да направи единъ добъръ законъ за държавните служители, това е той. Затова азъ очаквамъ отъ него да внесе такъвъ новъ законъ.

Ако той счита, че има висши държавни причини, които го каратъ да внесе настоящия законопроектъ, за да могатъ да бѣдатъ уволнени по-лесно нѣкои висши чиновници — азъ не вѣрувамъ да се преследва такава целъ — нека г-нъ министърътъ на финансите ни обясни тия причини, нека разберемъ интимните мотиви, които сѫ го накарали да посегне на положения, които традицията отъ 30-40 години насамъ е създавала у насъ. Нека обясни той, защо се посѣга на една прерогатива на Парламента, нека обясни, защо се отминява положението, да се иска отъ министъра да даде писмено своите мотиви за уволнението на нѣкъ висши чиновници, както и уволнените чиновници да дадатъ писмено своите възражения. Щомъ г-нъ министърътъ ни обясни това, и добре го обясни, тогава и азъ ще гласувамъ тоя законопроектъ.

Председател Николай Логофетовъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Спасъ Ганевъ.

Спасъ Ганевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Само фактътъ, че внесениятъ законопроектъ предизвика доста разисквания и че по него се изказаха доста мнения, показва за лишенъ пътъ, отъ какво голѣмо значение е държавниятъ служител за устройството и правилния ходъ на работите въ държавата. Изказаха се раз-

лични мнения. Нито едно мнение не бѣше категорично, обаче обърна се внимание на известни слаби страни въ законопроекта, съ доброто желание да бѣде това отъ полза при окончателното му редактиране. И азъ мисля, че критикитѣ или неодобренията, които се правятъ понякога на известни законопроекти, трѣбва да се считатъ не като нежелание да се подпомогне правителството, а на противъ, като желание да се насочи къмъ едно по-друго схващане отъ онова, прокарано въ даденъ законопроектъ, безъ съ това да се иска да се засѣга авторитетътъ на правителството.

Следъ тѣзи вѣстпителни думи азъ пристѣпямъ да разгледамъ внесенния законопроектъ, като ще се спра само твърде накратко по ония пунктове, по които вече се изказаха досегаговорившитѣ.

Днесъ действително сѣ времена — това е изтъквано отъ много оратори, изтъквалъ съмъ го и азъ — когато е необходимо изпълнителната властъ да бѣде силна, да има голѣми права, по-голѣми, отколкото въ обикновено време. При много случаи ние дадохме такива права, но дотолкова, доколкото смѣтахме, че тѣ сѣ необходими съ огледъ на времената, които преживяваме. По този въпросъ ще се спра малко по-нататѣкъ, когато дойде да разгледамъ постановленията въ законопроекта, съ които се премахва участието на Народното събрание при уреждането на управлението на известни институти.

Въпросътъ за държавнитѣ служители винаги е билъ голѣмъ, той е голѣмъ и днесъ, и затуй въ много случаи е билъ повдиганъ въ Народното събрание, билъ е повдиганъ и въ частнитѣ заседания на отдѣлни депутати. Администрацията въ цѣлия ѝ съставъ, безразлично по кое ведомство служи, безразлично дали служи въ чисто държавни или автономни учреждения, дали служи въ общински или обществени учреждения, обхваща цѣлия животъ на държавата, и нейнитѣ действия се отразяватъ върху настроението на народа. Затова не е чудно, че народното представителство, при различни случаи, е отдѣляло доста дълго време, за да се занимава съ въпроса за правата и задълженията на чиновничеството. А днесъ повече отъ всѣкога всички, безъ изключение, вѣрвамъ, желаемъ да видимъ чиновничеството прикрепено изцѣло къмъ общитѣ тежнениа на народа, къмъ общитѣ тежнениа на държавата, къмъ ръководната политика и къмъ режима въ дадения моментъ. Това е, което сме искали да цѣримъ, да поправимъ, ако тукъ-таме е имало пропуски.

Много често, когато разглеждаме въпроса за чиновничеството, ние го свързваме съ бюрократизма, твърде остро реагираме и винаги сме наклонни да обвинимъ чиновничеството, че то е създателъ на бюрократизма. На този въпросъ азъ се спрѣхъ миналата година, ще се спра и сега съ две думи. Азъ самъ не съмъ билъ чиновникъ. Отъ всичката ми военна служба, половината е била въ войни, половината — въ мирно време като младъ офицеръ. Оттамъ нататѣкъ чиновническа служба нѣмамъ, но съмъ се мѣчилъ да се боря съ бюрократизма въ ония случаи, когато съмъ ималъ възможностъ. Азъ твърдѣхъ по-рано, твърдя и днесъ, че бюрократизмътъ е създание не само на чиновничеството, но и на всички ония наредби, които често пѣти Народното събрание създава, а често пѣти и на ония наредби, които създава Министерскиятъ съветъ, като неволно става жертва и създава условия за развиване на бюрократизмъ по най-дребни въпроси.

Причината за това е нашата подозрителна общественостъ. Ние се страхуваме да дадемъ права на чиновникитѣ да разрешаватъ въпроситѣ, защото мислимъ, че тѣ ще злоупотрѣбаватъ съ тѣзи права. Намѣсто да поставимъ строги санкции спрямо ония, които бѣха злоупотрѣбили съ своитѣ права, ние затѣгаме работата, като я прекарваме презъ десетки комисии, та по този начинъ да не остане нито следа отъ отговорностъ, а само да се шушка навънъ.

Азъ съжалявамъ, че въ този моментъ нѣмамъ броя отъ „Държавенъ вестникъ“, въ който е обявена наредбата за подпомагане на птицевѣдството, създадена съ добри желаниа отъ бившия министъръ на земедѣлното. Предвижда се въ тая наредба, която е одобрена отъ Министерския съветъ — ще се отклони малко — да се даватъ по два-три лева на толкова и толкова отгледани гѣски, кокошки и т. н. Ако направите смѣтка, ще видите, че това, което ще се даде на отдѣлния стопанинъ, ще бѣде най-много 100-200-300 л. Погледнете какво се нарежда въ тази наредба, за да видите единъ образецъ на бюрократизмъ. Наредба се: който е заинтересуванъ, да подаде заявление въ общината, отъ тамъ да се изпрати въ агрономството, кждето ще се наредятъ органи да провѣрятъ вѣрността на декларираното — значи, да се харчатъ пѣтни и дневни, които може да надминатъ 3-4 пѣти

онова, което ще се даде, защото щѣли да се дадатъ по 100-200 л. на нѣкои стопани; следъ това съставя се списъкъ, списъкътъ се праща въ министерството и къмъ месецъ октомври или ноември — не помня — ще се състави общъ списъкъ, който ще се предложи за одобрение; следъ туй ще се почне плащането на паритѣ, като се издаватъ платежни заповѣди и Богъ знае още какво.

И защо се върши всичко това? Защото се страхуваме, че нашитѣ чиновници ще злоупотрѣбятъ, защото смѣтаме, че на хиляда души чиновници 50 души може да злоупотрѣбятъ. Щѣше ли да има нѣщо страшно, ако общинскиятъ кметъ, следъ като получи заявлението, съобщилъ, че действително на Иванъ или Драганъ ще трѣбва да се платятъ 100-200 л., и ако тази сума му бѣде предадена отъ агрономството, а той да я изплати на заинтересуванитѣ, срещу подписъ? Да, но насъ ни е страхъ, че кметътъ ще плати и на нѣкого, който не отговаря на условията, или на свои хора, и затуй ще трѣбва да се правятъ провѣрки, които ще струватъ много повече отъ онова, което искаме да дадемъ. Ха да кажемъ, че кметътъ би далъ нѣкому нѣщо незаслужено. Никога не трѣбва да забравяме, че даже когато у насъ не се върши злоупотрѣбление, разправя се, че се върши, а ако бѣде извършено, то ще бѣде открито и посочено отъ десетки лица, и ще се изправи грѣшката, ако такава е станала.

Посочихъ този примѣръ, защото е най-типиченъ за създаването на бюрократизма, писане на входящи и изходящи и т. н. Ето това е, което тормози народа ни, и срещу това ние трѣбваше и трѣбва да вземемъ мѣрки.

Но още какво? Ние трѣбва да създадемъ чиновничество, което е готово да носи отговорностъ. Не бива да се възхищаваме отъ чиновници, които се мѣчатъ да предугадятъ желанието на шефа си, за да напишатъ докладъ, какъвто той желае. Не бива да се радваме на главни директори, главни секретари и началници на отдѣления, които по хиляди начини биха се опитали да разбератъ, какво е мнението на министра по даденъ въпросъ, който иматъ да разрешаватъ, или какво е неговото желание, за да напишатъ такъвъ докладъ, който ще бѣде угоденъ на министра. А най-малко е прилично и редно на министра, на човѣка, който стои на такъвъ голѣмъ постъ, да се сърди, когато негови висши или по-долни чиновници биха дали мнение, противно на неговото схващане.

Азъ и другъ пѣтъ съмъ поддържалъ, поддържамъ и сега: бихъ желалъ всички чиновници да иматъ свобода да изказватъ своето мнение по въпроситѣ, които имъ се поставятъ за изучаване. Съ това по-малко грѣшки ще се правятъ и по-малко ще се уязвява авторитетътъ на министра, отколкото съ нагаждането и съ възпитаването на мижитурки началници на отдѣления и отдѣли. Азъ смѣтамъ, че всѣки министъръ, всѣки по-горенъ шефъ ще трѣбва съ спокойствие да изслушва мненията, противни на неговитѣ схващания, да ги изисква даже писмено и следъ това да има куража — това казахъ и неотдавна — да сложи съ своята писалка резолюция, която да нарежда тъкмо обратното на онова, което е казалъ началникътъ, цомъ като е убеденъ, че той е правъ. Само така ние ще създадемъ една администрация, която ще служи на държавата, ще служи и на народа.

За лишенъ пѣтъ азъ казвамъ: нека погледнемъ къмъ ония държави, които днесъ водятъ борба и които управляватъ много държави, паднали днесъ подъ тѣхна власть, и ги управляватъ не съ друго, а съ администрация, но съ администрация, която има права, администрация, която носи отговорности и отъ която има кой да взисква. Ето този е пѣтятъ, за да подобримъ онова, което сме желали да подобримъ. Пѣтятъ не е само въ уволненията, пѣтятъ е въ възпитанието. Ние трѣбва да се научимъ да създаваме голѣми, самостоятелни хора, за да могатъ тѣ действително да поематъ частъ отъ товара и отговорността, която лежи върху ония, които стоятъ най-горе, начело на държавата, и за които да остане да мислятъ за най-голѣмитѣ работи, защото на тѣхъ е повѣрено нѣщо повече, отколкото уреждането на дребнитѣ въпроси, които интересуватъ тукъ-тамъ отдѣлни граждани. И азъ повтарямъ: възхитенъ съмъ отъ администрациитѣ на голѣмитѣ държави, но съмъ възхитенъ и отъ начина, по който тѣ поощряватъ хората си, за да създадатъ отъ тѣхъ голѣми администратори. Чрезъ мижитурки голѣма държава не се създава. Това трѣбва да го разберемъ веднажъ завинаги, и да се стремимъ въ нашия общественъ и административенъ животъ да създаваме хора съ характеръ, а не хора, които се превиватъ.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Димитъръ Пешевъ)

Никога не бива да ни възхищава началникът, който само си свива ръчичките срещу нас и казва: „И така може, г-не министри, и така може“. Такъв началник никога няма да послужи на своя министър и пръв той ще му хвърли камък утре, когато министърът слезе от мястото си.

Толксов за бюрократизма и за отговорността Само по този начин и по този път ние ще трябва да създадем стабилност — не съ закон, но по убеждение. Трябва да ценим способността, опита и честността и тия качества да бъдат основата за повишенията и заемането на по-горни постове.

Въ чл. 19 на сега действащия законъ се казва: (Чете) „Държавният служител отговаря предъ държавата съгласно съ общитъ и специални закони и наредби за причиненитъ вреди и загуби, ако умишлено или по небрежност наруши своитъ обязанности или ако извърши самъ, допустне или заповѣда да се извърши беззаконие“. Но колко души, колко хора съ подведени по този членъ от закона? Отъ кого се е взискало това досега? Посочете ми единъ примѣръ. (Шумъ)

Председателстващъ Димитър Пешевъ: Моля, г-да, пазете тишина.

Спасъ Ганевъ: Въ закона за държавнитъ служители има достатъчно постановления, за да бъде поставенъ всѣки на мястото си и да се корени злото, щомъ вече сме констатирани, че то е налице. А ние не го констатирахме това отъ онзи день, вчера и днесъ — то е констатирано отдавна. Но борбата не е така лесна и не е само въпросъ на законъ — може би е най-малко въпросъ на законъ — а на настойчивостъ и воля на ония, които стоятъ начело и иматъ голѣмата властъ да разпореждатъ както съ съдебнитъ на народа, така и съ съдебнитъ на служителитъ на народа.

Та ние говорихме тукъ и губихме доста време за незаконно заботѣнитъ чиновници, но кажете, кога сме потърсили отъ единъ чиновникъ смѣтка за това, че когато е напусналъ службата, се е оказало, че е съ голѣмо състояние? Но кажете, дали и днесъ даже се спазва постановлението на чл. 3 отъ закона, споредъ което служител, който постѣпва на служба, трябва да покаже своето материално състояние?

Липсата на законъ ли довежда белитъ? Липсата на прилагане на законитъ — тамъ е нашето слабо място. Не е липсата на закони главната причина. Можемъ да ковемъ всѣки день и най-добри закони, но само чрезъ тѣхъ няма да можемъ да направимъ и крачка напредъ дотогава, докато не се отдадемъ съ духъ и желание действително да направимъ нѣщо. Никой законъ днесъ не ни спира да направимъ нѣщо. Азъ твърдя това съ пълното съзнание и въра, че е така, защото съмъ ималъ възможността да упражнявамъ въ продължение на нѣколко години министерската властъ, която смѣтамъ твърде важна за разрешаването на голѣмитъ въпроси, които се иска да се разрешатъ тукъ съ нѣколко измѣнения на закона.

Никой законъ не прѣчи на министра да постави всѣкиго на мястото. Нѣма такова нѣщо. Азъ смѣтамъ, че едва ли има властъ по-голѣма отъ тая на министра. Ами че той е почти всевластенъ по отношение на служителитъ и при разрешаването на нѣкой въпроси. Защо тогава се прибягва къмъ този законопроектъ?

Преди да отговоря на този въпросъ, азъ ще се спра на това, което често пѣти споменавамъ и което руши морала у чиновницитъ и предизвиква недоволство вънъ. Имена избѣгвамъ да споменавамъ, няма да посочвамъ ведомства. Дотогава, докогато у насъ не се проучи добре и внимателно онзи, който се назначава на служба, не се проучи всичкото му минало; дотогава, докогато при назначаването на служба ще се промѣкватъ хора, които иматъ грисъди; дотогава, докогато у насъ въ държавната машина, следъ като бъде уволненъ единъ чиновникъ отъ ведомство съ достатъчно „добри“ надписи и мотивировки на заповѣдта, той се настанява на служба въ друго ведомство на по-голѣмъ постъ; дотогава, докогато хора съ начети, още не оправдани, получаватъ наново служба — ние мѣчно ще създадемъ духъ въ чиновничеството, мѣчно ще създадемъ и доволство вънъ.

И после ние трябва да престанемъ съ тайното уволняване на чиновницитъ, безразлично какъвъ постъ заематъ. Обществото трябва да знае кой и защо напуска, кой и защо се освобождава отъ длъжностъ. Азъ смѣтамъ за нередно — може нѣкой да го смѣта за редовно — гдето

въ последнитъ месеци у насъ висши чиновници, директори, почти танцуватъ, отиватъ си — единъ, втори, трети, четвърти, пети. Следъ това нѣкои отъ тѣхъ получаватъ другаде служба, другъ получава по-долна служба. Всѣки се пита: защо става това? Навѣнъ се шушука: злоупотребилъ, въ Добруджа не знаа какво направилъ, противопоставилъ се на министра. Никой не казва защо съ уволнени тѣзи хора. Защо трябва уволнението да се пазивъ тайна даже и тогава, когато нѣкой чиновникъ е уволненъ, понеже е станалъ неудобенъ или само защото липсва доверие къмъ него? Не може да се убива по този начинъ възра у гражданството къмъ висшитъ длъжностни лица, не може да се уронва и тѣхниятъ престижъ по такъвъ начинъ. Азъ имамъ случай да чуя обяснения: ама азъ не съмъ билъ за вашето уволнение, но другитъ министри поискаха и т. н. Не говоря за сега, а за други случаи.

Е ли редовно това? Можемъ ли да смѣтаме, че по такъвъ начинъ ние създаваме администрация, че създаваме хора? Стабилнитъ е необходимъ, защото често пѣти министритъ се забравятъ въ своитъ искания. Азъ съмъ съмъ билъ висше длъжностно лице за малко време, преди да бъда министъръ, и отъ мене съ искали доклади непременно да стане така и така еди коя си постройка, въпрѣки закона. И естествено, понеже дадохъ обратенъ докладъ, трябваше, може би, да си отида. Не си отидохъ. Но защо? Защото може би този, който стоене надъ моята глава, нѣмаше право въ момента да ме уволни. А не е право да се сърдимъ, че не е даденъ благоприятенъ докладъ за онова, което се желае отъ министра.

Ето тия работи, вкратце, създаватъ и атмосфера за недоволство отъ чиновницитъ и лоши настрѣния спрямо тѣхъ, и лоши настроения и между тѣхъ.

Ще се спра сега по-подробно на нѣкои членове отъ законопроекта. Въ предлагания новъ чл. 66 се казва, че никой не може да бъде назначенъ на служба, безъ да представи служебна книжка. Но това не е нѣщо ново. Азъ ще прочета чл. 6 отъ закона за държавнитъ служители, както е сега. Той текстуално гласи така: (Чете) „Всѣко лице, което иска да бъде назначено на държавна служба, подава писмена молба, въ която се означава: име и презиме, мѣсторождение, възраст, въроизповѣдане, образование и кѣде е получено занятието, което лицето е имало дотогава, и колко време го е упражнявало, чуждитъ езици, на които говори и пише, семейно положение: жененъ, жененъ или вдовецъ, колко малолѣтни деца или братя и сестри или стари родители има, които издържа. Въ молбата се означаватъ и документитъ, които се прилагатъ — свидетелства или удостовѣрения: училищно, кръщелно и за военна или трудова повинност, за поданство, за честностъ и съдимостъ, за материално състояние и медицинско, издадено отъ лѣкаръ на ведомството, по което се иска служба, или ако нѣма такъвъ, отъ лѣкаръ на държавна служба“. По-нататкъ въ втората алинея на чл. 6 се казва: (Чете) „Лице, което по-рано е заемало държавна или изборна служба, представя и служебната си книжка и завѣренъ преписъ отъ заповѣдта или съобщението, отъ които да се виждатъ причинитъ за уволнението или напускането“.

Я поискайте отъ всички служители — безъ да вкарвате това ново постановление, което не е нищо ново, което е старо, има го — служебни книжки и преписи отъ заповѣдитъ, съ които съ уволнени отъ по-рано вземанитъ служби! Поискайте всичкитъ тия документи отъ всички служители, и да видимъ колко отъ тѣхъ ще останатъ! Но санкция нѣма. Има санкции, които нѣкои се опитаха административно да въведатъ — и азъ съмъ се опитвалъ. Безъ да има всичко това, което казва тукъ законътъ, служителътъ не може да бъде класиранъ и не може да получи заплата. Ето санкцията, която трябва да туримъ, ако трябва още нѣщо да добавимъ, и ние ще се избавимъ отъ много въпроси и отъ много негодници, които днесъ заематъ служба, съ присѣди, съ начети, уволнени завинаги, уволнени по некадърностъ, уволнени за злоупотребление, уволнени за Богъ знае още какво, които отъ една врата на едно учреждение излизатъ, за да влѣзатъ въ другата врата на друго учреждение.

Петъръ Савовъ: Не е лошо да съобщите имената на тия престѣпници, които съ на държавна служба

Спасъ Ганевъ: Ще си ги провѣрите. Азъ не говоря за личности.

Дени Георгиевъ: Въ XXIV-то Народно събрание министъръ-председателътъ издаде една заповѣдъ, съ която

уволи единъ училищен инспекторъ за едно длъжностно място. Следъ единъ месецъ министърътъ на вътрешнитѣ работи го бѣше назначилъ за кметъ въ сѣщата околия.

(Председателското мѣсто се заема отъ председателя Никола Логофетовъ).

Спасъ Ганевъ: Азъ се пояснихъ въ началото и казахъ, че това не сѣ нѣща, които се случватъ въгра и днесъ, при този или онзи министъръ — това сѣ нѣща, които се наблюдаватъ постоянно. И ако говоримъ тукъ, не говоримъ, за да уязвимъ този или онзи министъръ, а говоримъ, за да лѣкуваме известни недѣли въ нашия обществено и държавенъ животъ. Вие можете да ми зададете въпросъ: а Вие защо не сте го оправили? Оправилъ съмъ го доколкото, доколкото съмъ могълъ. И азъ не се срамувамъ да кажа, че не съмъ могълъ да го оправя до край. Дайте да намѣримъ лѣкъ да го оправимъ, но действително лѣкъ нека търсимъ. Явно е, че се повдига този въпросъ, защото ние трѣбва да пречистимъ нашитѣ ведомства отъ хора съ разположения противни на държавата и държавния строй. Но азъ питамъ, кой законъ връзва когото и да било отъ министритѣ, за да не може да извърши тази работа при сега съществуващитѣ закони и да мѣри работитѣ споредъ своитѣ схващания и споредъ нуждитѣ на служба тъй, както той ги схваща?

Азъ ще спомена по редъ министерствата. Министерството на външнитѣ работи — никой законъ не ограничава министра да си подрежда персонала, както иска. Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве — никой законъ не прѣчи на министра да си подрежда персонала. Министерството на правосъдието — да, има специаленъ законъ за него и този специаленъ законъ ще продължава да съществува и при новия законъ за държавнитѣ служители. Има мотиви — вѣроятно ще се пояснява. Министерството на народното просвѣщение — не познавамъ закона за това министерство. Казватъ, че новиятъ законъ за държавнитѣ служители ще засегне само една частъ отъ служителитѣ по просвѣтното ведомство. Но другата частъ защо не я подреждатъ? Прѣчи ли нѣкой законъ? Министерството на търговията, промишлеността и труда — абсолютно никакъвъ законъ не спира министра. Министерството на благоустройството — сѣщо, пълна свобода. Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти — сѣщо, Министерството на желѣзницитѣ — сѣщо, защото правилницитѣ, които сѣ създадени, сѣ представени отъ министра. Да отгѣни правилницитѣ, и ще си развърже рѣцетѣ. Трѣбва ли сѣ законъ да отгѣняваме привилегии? Ако трѣбва, следъ като преценимъ, че трѣбва да махнемъ изветна стабилностъ, ще ги отгѣнимъ.

Нѣма министри съ вързани рѣце отъ законъ. И въ туй отношение азъ не виждамъ каква нужда има да развързваме рѣце, които сѣ развързани. Ако е въпросъ само за Министерството на народното просвѣщение — добре, да направимъ една промѣна. Много закони минаха, ще мине и този законъ. Но азъ питамъ следното. Изключватъ се отъ обсега на закона за държавнитѣ служители професоритѣ. Правилно може би искаме да пазимъ автономията на Университета, науката и т. н. Но дали само туй ни диктува? Ако искаме да вървимъ навсѣкѣ, както се е трѣгало и да махнемъ навсѣкѣ стабилността, да вървимъ! Азъ питамъ, какъ ще се справите, ако е вѣрно, че подъ патронажа на единъ професоръ се разнасятъ тия листчета, въ които четемъ: „Само беднитѣ, само трудитѣ се българятъ отъ села и градове иматъ нужда отъ обединена, отъ велика, отъ социално справедлива България, за да иматъ земя, работа и поминѣкъ. А на българскитѣ чорбаджии, властници и плутократи е достатъчна и малка обезправена България, защото тя имъ е достатъчна да изсмукватъ отъ нея каквото имъ трѣбва“. Е че какво искате? Нима прѣчи тукъ нѣкой на властта да постави на мѣсто господата, които прѣскатъ тия листчета изъ кутитѣ и изъ нашитѣ булеварди? Или, ако действително нѣкой прѣчи, да развържемъ рѣцетѣ на властта, ако смѣтаме, че съ това ще се свърши работата. А ние развързваме рѣце за тамъ, дето, може би, най-малко трѣбва.

Азъ вѣрвамъ, че всички ви боли за страната. Боли ме и мене. Но да намѣримъ истинския лѣкъ — да се даде. Никой не е билъ противъ голѣмитѣ права на изпълнителната власть, особено въ днешно време — повтарямъ го. Всѣмъте закона за гражданската мобилизация — права каквито щете и колкото щете. Ама Народното собрание не е правило въпросъ и отъ други дребни работи, съзнавайки момента, въ който живѣемъ. То заседава, излизатъ постановления, по-късно идатъ постановленията тукъ и

се одобряватъ — нѣщо за минало време малко нередно, но днесъ казваме, че животътъ тече; докато го разгледаме, тѣ трѣбва да дадатъ нареждане, и се съгласяваме. Всички мълчаливо приемаме този начинъ.

И азъ се докосвамъ специално до въпроса, който се урежда съ новия чл. 15, буква „г“. Никой не може да обвини днешното Народное собрание, че не е дало възможностъ и права на изпълнителната власть. Повтарямъ го за лишенихъ пѣтъ. Никой! Каквото е поискано, дадено е. Само каквото не е поискано, не е дадено. Но има известни институти, на които въ минало време, следъ обсъждане, имъ е дадено едно известно положение, а именно: да могатъ да ставатъ промѣни въ тѣхъ само съ съгласието на Народното собрание. Толкозъ ли е необходимо именно тукъ да се каже: не? Народното собрание и тукъ нѣма да се мѣси, ние ще разрешимъ въпроса!

Действително, азъ ще засегна този въпросъ. Никой не ми го поставя. Ще излѣзе, че азъ, който нѣкога си бѣхъ обвиненъ тукъ като антипарламентаристъ, днесъ трѣбва да защитавамъ правата на Народното собрание. Нито съмъ билъ такъвъ, нито ще бѣда. Азъ бѣхъ обвиненъ само затуй, защото говорихъ ясно и открито, тъй както говоря и днесъ ясно и открито. А изглежда, може би, че е трѣбвало да говори човѣкъ съ недомѣтки, за да бѣде взетъ за приятелъ и поддръжникъ на Народното собрание. Но връщамъ се на този въпросъ.

И най-после, ако въ тия институти бихме желали да премахнемъ всички, които стоятъ тамъ, това ще се поиска отъ Народното собрание, ще стане предъ очитѣ на 160 души, ще бѣде ясно, ясно, открито, достойно. Не бихме могли да избѣгнемъ едни разисквания, но когато е необходимо и отъ държавенъ интересъ, мене не биха ме спрѣли никакви разисквания тукъ да поискамъ смѣна или промѣна на този или онзи. Защо? На тоя въпросъ се спрѣха другитѣ надълго и широко.

Азъ казвамъ: каква ще бѣде тая Смѣтна палата, която ще зависи утре само отъ Министерския съветъ? Ами че тя контролира оправдаването на разходитѣ, които произвеждатъ министритѣ. И нейната свобода сега въ преценката на разходитѣ и тѣхната правилностъ се явява отъ туй, че тя е не догамъ зависима отъ министритѣ, но че трѣбва и другъ институтъ да си каже думата. Тогава има ли нѣщо страшно? Но каква ще бѣде тя утре, ако се знае, че всѣки моментъ може да бѣде разчистена? Какъвъ контролоръ ще бѣде? Ами тя е органъ на Народното собрание. Или ние искаме да запазимъ института съ оная тежестъ, съ онова значение, което има, или искаме само да имаме институтъ по име и отъ тамъ нататѣкъ да нѣма никакво съдържание, и тогава ще направимъ туй, което се иска съ законопроекта.

Но, казва се: „Това се направи въ партийно време, защото тогава много бъркаха“. Мене не ми се вѣрва. Въ нѣкои случаи ние имаме въ партийното време много по-голѣмъ стабилитетъ. Азъ не искамъ да го погледна тъй черно. Има мѣста, където се е проявявало много лошо. Но ако въ партийното време се е разчитало, че тогава, когато трѣбва, е могло да се иска вотъ отъ Народното собрание, толкозъ повече сега може да се иска тоя вотъ.

А нека да не забравяме, че нѣкакъ си въ нѣкои случаи днесъ въ безпартийното време, въпрѣки че казваме, че личноститѣ нѣматъ значение и че режимътъ е отъ значение, започнаха да играятъ роля личноститѣ и, намѣсто партиятѣ, започнаха да се явяватъ лица и тѣхни сподвижници. Тя тайна ли е? Не свикнахме ли въ последно време да викаме единъ день „Османна“, а на следния день да викаме „Разни го“ на сѣшитѣ личности и тѣхнитѣ приятели? Подъ тѣзи настроения често пѣти правимъ промѣнитѣ. Защо да се самоизмамуваме? Азъ искамъ да наричамъ нѣщата съ истинското имъ име. Може би е човѣшко, но това става. Ами че чудно ли е, че днесъ азъ, 6 годишниятъ служителъ въ Министерството на благоустройството, никога не отивамъ въ това министерство, за да не заговори съ мене нѣкой служителъ и да не стане „ганевистъ“? Та чудно ли е, че чиновници отъ това министерство ме срѣщатъ и нѣкакъ си не желаятъ да ме поздравятъ, или ме поздравяватъ срамежливо, следъ като се поогледатъ?

Ето това е положението. Отъ стабилитетъ има нужда, отъ права има нужда. Но тѣзи права ще се упражняватъ по даденъ редъ, а не тайно, не безъ мотивировка. И въ това отношение азъ съмъ последователенъ. Така съмъ действувалъ. Никой досега не е билъ уволненъ отъ мене, безъ да зная защо, безъ азъ да му прочета заповѣдта защо го уволнявамъ. Бихъ желалъ тъй да се управлява. Нека всѣко уволнение да бѣде открито, да бѣде ясно.

А ние, като институтът, който гарантира известен стабилитет на известни наши институти от голямо значение за държавния живот и за политиката на държавата, ще трябва да държим за онова, което вече съ законъ ни е придадено: да участвуваме въ уволнението на известни хора и въ уреждането на тѣзи институти, като Народно събрание. И нѣмаме никакво основание да се отказваме отъ това право, защото ние еднакво обичаме страната, както я обичатъ министритѣ. И нѣма защо тѣ да се съмняватъ, че ако поискатъ нашия гласъ, ние ще имъ го откажемъ и че нѣкакъ си ще манкираме отъ оная любовъ, която вълнува тѣхъ, за да откажемъ нашия вотъ на съгласие, когато той е необходимъ, въ интереса на държавата и на народа, но не въ интереса на отдѣлната личностъ.

Азъ идвамъ и до последния въпросъ, който се засѣга — това е надзорътъ върху държавнитѣ служители. По него се искаха доста, но не виждамъ причини, по които трябва да се каже, че общиятъ надзоръ върху държавнитѣ служители при всѣко ведомство принадлежи на надлежния министъръ, когато даже и въ конституцията е казано, че начело на всѣко ведомство стои министърътъ. А то значи, че той стои начело, не само за да е начело, а за да държи хората въ рѣцетѣ си и да упражнява контролъ чрезъ натоварени отъ него длъжностни лица. Тукъ ме е страхъ. Нека да се пазимъ.

Ведомствата сѣ живи организми и ако ние избѣгнемъ отъ контрола по иерархията, а започнемъ чрезъ други натоварени, скрити и пр. лица да вършимъ контрола, ние ще разстроимъ много лошо ведомствата си. Тоя контролъ трябва да се върши чрезъ натоварени длъжностни лица. А натоваренитѣ длъжностни лица по законитѣ и по закона за държавнитѣ служители сѣ съответнитѣ началници, които трябва да носятъ отговорността въ това отношение. Чл. 24 отъ закона за държавнитѣ служители гласи: (Чете) „Всѣки държавенъ служител, който има подчинени, е длъженъ да ръководи лично работата имъ и да бди за правилното ѣ извършване, както и да се грижи за запазване правата и интереситѣ имъ въ кръга на службата, но не може да имъ дава заповѣди по дѣла, които не се отнасятъ до службата“.

Не нарушавайте принципа на иерархията. Ако началникътъ е негоденъ и нѣмате вѣра въ него, че може да контролира и има възможностъ да контролира подчиненитѣ си, махнете го. Но началникътъ да контролира и да знае, че е началникъ. Ако започнемъ да контролираме чрезъ натоварени лица — и безъ това клюката трови твърде много нашитѣ ведомства, както и нашия общественъ животъ — ние ще създадемъ възможностъ за доносничества, което въ никой случай нѣма да бѣде въ интересъ нито на държавата, нито на гражданъ.

Азъ моля въ туй отношение да се процедира правилно и да си спомнимъ за нѣкои институти, които изживѣха тежки времена, когато неотговорни хора бѣха започнали да контролиратъ тогава или оногава. Нека да бѣдемъ внимателни. Не искамъ да правя на никого опозиция; не искамъ да правя на никого критика отъ желанието само да критикувамъ; искамъ да бѣда полезенъ, както на ведомствата, така и на държавата. Азъ бихъ цитиралъ много членове отъ закона за държавнитѣ служители, които, ако се одухотворятъ, ако се турятъ въ действие, ако за тѣхното прилагане се следи, всичко онова, което днесъ ни плаши и ни стрѣска и се оплакваме отъ него, ще бѣде премахнато.

Преди да завърша, искамъ да се спра на една слабостъ, която се проявява напоследѣкъ. Нека въ това отношение да не се смѣта, че говоря за народнитѣ представители. Ходатайствата у насъ — не ходатайствата, да кажемъ, на народнитѣ представители, а ходатайствата отъ познати, непознати, отъ роднини и т. н. по уреждане на работи — взематъ такива размѣри, че гражданитѣ, които не прибѣгва къмъ ходатайство, мѣжко може да разчита, че ще му бѣде свършена работата. Това е истината, г-да. Тази истина ви я изнесе единъ бившъ министъръ не преди много време при единъ случай. Тази истина мога да изнеса и азъ. Ако азъ не трѣгна да гоня заявлението или писмото тукъ и тамъ по учредението, нѣма да се свърши работата. Това не е редно. Печално е днесъ да се наблюдава въ ведомствата, държавнитѣ служители, ако получи писмо отъ нѣкой влиятеленъ господинъ, ако получи писмо отъ близъкъ на министъръ, ако получи писмо или заявление отъ този, за когото знае, че посещава министра, да бърза да му отговори, но ако получи писмо или заявление отъ незначайния гражданинъ, отъ кждето и да било, да не бърза да му отговори.

Ето това зло трябва да се лѣкува. А то нѣма да се излѣкува съ този законъ. Това зло ще се излѣкува и съ наше съдействие и преди всичко съ действията, които ще проведатъ господа министритѣ, защото тѣ сѣ въ пълната властъ и възможностъ да турятъ работитѣ въ редъ, за да си следва всичко своя пѣтъ.

Свършвамъ, г-да народни представители. Може би има да се каже още много, можехме да се спремъ тукъ на нѣкои подробности, но това може да се направи и въ послѣдствие въ комисията, или при второто четене.

Азъ моля, ако това е възможно, този законопроектъ да бѣде замѣненъ съ единъ цѣлостенъ законъ за държавнитѣ служители. Ако ли не, нека да не правимъ по-големъ рани тамъ, кждето има достатъчно рани. (Ржкоплѣскания)

Председателъ Никола Логофетовъ: Г-да народни представители! Ще се изкажатъ още двама народни представители по петнадесетъ минути, следъ които ще се изкаже г-нъ министърътъ на финанситѣ, а следъ него г-нъ министъръ-председателътъ.

Моля ви да имате търпение и да не напускате залата.

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Димитъръ Киревъ.

Димитъръ Киревъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Интересътъ къмъ сложения законопроектъ говори, че наистина той е много сериозенъ. И азъ го намирамъ много навремененъ и наложителенъ. Бѣха времена, когато държавниятъ служител бѣ играчка въ рѣцетѣ на силния на деня и никой служител не бѣ сигуренъ за утрешния денъ, за да се отдаде на своя служебенъ и законенъ дългъ. Това наложи следъ 19 май стабилизирането на държавния служител съ измѣнението на закона за държавнитѣ служители презъ 1936 г. Това стабилизиране, обаче, стана безъ да бѣ извършена другата предварителна операция — безъ да бѣше очистена държавната машина отъ гнилото и неблагонадеждно чиновничество, настанило се по различни пѣтища на служба. Така че стабилитетътъ стабилизира най-вече нестабилното къмъ службата и къмъ идеята за националната държава чиновничество. Послѣдницѣ отъ този стабилитетъ вече осезателно се чувствуватъ навредъ, и най-вече въ областта на държавната сигурностъ и на националното възпитание на учащитѣ се и гражданството въ духъ на родолюбие.

Обща е констатацията, че чиновничеството въ голяма частъ не е достатъчно проникнато отъ съзнанието за своето призвание да брани държавата най-вече въ сериознитѣ моменти, които живѣе страната. Въ лицето и дѣлата на държавния служител народътъ отожествява самата държава, режима, управлението и насокитѣ въобще. А това е много важно. Констатирано е, че мнозина държавни и обществени служители се чувствуватъ откъснати отъ дълга имъ къмъ съвременната държава, строя и режима въ нея. Тѣ смѣтатъ своитѣ схващания за несъвмѣстими съ тия, провеждани отъ правителството, и гледатъ равнодушно, съ една осѣдителна апатия къмъ хулитѣ и клюкитѣ изобщо срещу държавата и управлението. Мнозина самодоволно се подсмиватъ, а други пъкъ смѣтатъ, че защитата на държавата и строя е дългъ само на полицията.

Мнозина служители забравятъ, че, освенъ прѣката имъ служебна длъжностъ, всѣки отъ тѣхъ е преди всичко органъ на цѣлостната държавна властъ при запазване държавата и народа отъ противодържавнитѣ елементи и домогвания. Мнозина чиновници, опрѣни на своя стабилитетъ, създаватъ излишни недоразумения съ народа, като съ това отблъскватъ народа отъ вѣрата му въ управлението и грижитѣ на държавата за народа.

Тия констатации доведоха до убеждението, че чиновническиятъ стабилитетъ е зле разбранъ отъ мнозина служители и че се налага вече едно ограничение на този стабилитетъ. Законопроектътъ предвижда по-голяма свобода, по-голямо право на господа министритѣ за контролъ върху своитѣ служители — както предвижда и конституцията — единъ по-лесно подвиженъ апаратъ за контрола на служителитѣ.

Създадената верига отъ анкети, дисциплинарни съвети, разни видове особени ведомствени съдилища и пр. отнема възможността за една бърза и ефикасна контрола за назидание и бързо изправление на провиненитѣ. Стигнахме дотамъ, че министри да ницятъ отъ чиновницитѣ си (г-нъ д-ръ Николаевъ и др.), а министъръ-председателътъ на България, уважаемиятъ г-нъ проф. д-ръ Филевъ, въ отговоръ на г-нъ Кждевъ да заявява, че днесъ по-лесно може да се уволни единъ генералъ, отколкото единъ

учител. Това не може и не бива да бъде най-вече в днешно време. Сящото е и с горските стражари и тъмъ подобни. Това е било, но не бива да бъде в времената, които живеем сега.

Днешното безпартийно управление е най-сигурната гаранция за обективна преценка надъ всъки служител. Никой служител не бива да се страхува, щомъ добросъвестно и съ умение върши своята работа. Нека господа министрите си подберат персонала, за да нѣма поводъ да се оплакватъ тѣ отъ чиновниците си, когато Народното събрание поиска обяснения.

Ние често говоримъ и мислимъ за планоно, дирижирано стопанство. Невъзможно е планоно, командувано стопанство, безъ дисциплинирано и строго командувано чиновничество, защото всички мѣроприятия на държавата и на правителството се провеждатъ чрезъ чиновническия апаратъ. Щомъ можемъ да поставимъ подъ команда цѣлъ народъ, нашъ дългъ е да поставимъ така и чиновника. Отговорниятъ министъръ има единствено право надъ своите подчинени.

Ако е необходима контрола, законопроектьтъ предвижда такава въ лицето на министъръ-председателя, като ръководителъ на цѣлостната държавна политика. Азъ съмъ ималъ случай да чуя висшъ чиновникъ да заявява: „Днесъ е единъ министъръ — утре другъ“. А господинъ чиновникъ е постоянен и неприкосновена държавна необходимост. Това застави и нашия колега г-нъ Радиновъ много умѣло да усмѣе единъ таквъ чиновникъ, обособилъ се като жизнена необходимост за страната. Но този чиновникъ си стои твърдо и неотстъпно на поста. А такива случаи има много.

Нѣма да ви отнемамъ повече времето, г-да народни представители. Азъ поддържамъ законопроекта, понеже го намирамъ навремененъ и наложителенъ. Моля той да се изпрати въ комисията за проучване и изглаждане на нѣкои редакционни несъобразности въ него, като се вмѣкчатъ и постановления, които да запазватъ контрола на Народното събрание въ особени случаи.

Поддържамъ законопроекта напълно и моля да бъде гласуванъ. (Ръкоплѣскания)

Председател Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Петъръ Савовъ.

Петъръ Савовъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Разглежданиятъ законопроектъ даде основание, поводъ и възможност на членове на нашия Парламентъ да си направятъ личенъ байрамъ, празникъ, и вземайки поводъ отъ този законопроектъ за измѣнение само на нѣкои членове отъ закона за държавните служители, не да направятъ една обективна критика, но да дадатъ преднина на своите лични, групови или партийни настроения. Азъ дължа да направя тази констатация, съ която предполагамъ, че всички вие сте съгласни, за да не смѣтатъ господата Мушановъ, проф. Стайновъ и Спасъ Ганевъ, че могатъ безъ възражение да бъдатъ слушани и да правятъ една критика за провеждането на своите лични настроения. Азъ лично съ голѣмо внимание изслушахъ критиката на тия трима г-да народни представители и си позволявамъ тукъ, когато имамъ възможността, макаръ и накрайно, да се изкажа по законопроекта, да констатирамъ, че, напирѣвъ уважаемиятъ г-нъ Никола Мушановъ плаче за своята стара любовница — партийността; г-нъ Спасъ Ганевъ — позволявамъ си да констатирамъ — до голѣма степенъ даде преднина на намѣренията си да пледира личната кауза на X, Y, Z по върховете на държавната иерархия, а г-нъ Петко Стайновъ даде преднина на една откритая зачитане на народнящината въ страната, като носителка на капиталитъ и богатствата въ тази страна. (Смѣхъ. Нѣкои народни представители ръкоплѣскаха).

Г-да народни представители! Ние не можемъ да останемъ безъ рефлексъ, безъ възражение, а по моему и безъ надлежния изразъ на възмущение срещу този начинъ на критика. Какво собствено се прокарва съ предложениия ни законопроектъ? Г-нъ професорътъ пита кой е билъ стимултъ, кой е билъ мотивътъ за внасянето на този законопроектъ и защо г-нъ министърътъ на финанситъ, на когото той направи комплементъ, не се е отдалъ на подобородна задача.

Нима г-нъ проф. Петко Стайновъ не е прочелъ внимателно мотивитъ, та се прави на улавъ, съ извинение, (Смѣхъ) че не можалъ да разбере тѣзи мотиви? Основниятъ мотивъ, г-да, е много ясенъ и азъ го възприемамъ напълно. Очаквамъ, че Народното събрание ще гласува

законопроекта по принципъ единодушно. Идеята, принципътъ въ този законопроектъ, голѣмиятъ принципъ, както азъ го схващамъ, е, да се централизира въ изпълнителната властъ непосредствениятъ контролъ надъ тѣи нареченитѣ автономни учреждения.

Когато господа плачатъ за автономията, като оставятъ на разпорежданията на чл. 19 отъ закона за държавните служители съдбата на дребнитѣ чиновници, които не ги интересуватъ, тѣ искатъ да кажатъ: сакънъ, недейте посѣга върху главнитѣ ръководители на тѣзи автономни учреждения, защото ще се наруши единъ важенъ принципъ — на който голѣмъ поклонникъ е особено г-нъ Петко Стайновъ.

Касае се, г-да народни представители, да се турятъ подъ непосредствения контролъ на Министерския съветъ, като олицетворение на изпълнителната властъ, крупни стопански предприятия, въ които сѣ ангажирани милиардни народни богатства. Защото, г-да народни представители, тукъ му е мѣстото да направимъ следната констатация: не можемъ да наблюдаваме безучастно какъ съ десетки милиарди народни и обществени богатства, събрани въ Българската земеделска и кооперативна банка, могатъ да разполагатъ — не искамъ да кажа користоно или безконтролно, но да разполагатъ почти абсолютно автономно и свободно — единъ управителъ, който си е запазилъ мандата за 7-годишно управление, и двама или трима администратори, които сѣ запазили правото на 5-годишно управление.

Ние четемъ балансътъ на Българската земеделска и кооперативна банка, знаемъ и тайнитѣ клаузи на тѣзи баланси и не можемъ да кажемъ, че всичко тамъ е въ редъ. Не претендирамъ да съмъ голѣмъ банкеръ и да познавамъ въ подробности тия въпроси, но на друго мѣсто и въ другъ моментъ можемъ да си кажемъ нѣщо повече, за да се характеризира начинътъ на управление на управителя съ 7-годишенъ мандатъ и на администраторитѣ съ 5-годишенъ мандатъ.

Само за идеята и за принципа на автономността можемъ ли ние като народни представители да търпимъ понататкъ онова, което става въ мини „Перникъ“? Че вие бѣхте свидетели на разискванията, които станаха въ бюджетарната комисия и въ финансовата комисия, когато разглеждахме бюджета на Министерството на търговията. Тамъ се подчерта дебело, че въ тази автономия сѣ потънали самозабравили се чиновници и ръководители, които си позволяватъ да си въобразяватъ — позволявамъ си това да го констатирамъ — че сѣ държава въ държава. Ние се натъкнахме на нѣколко случаи, какъ и администрацията на мини „Перникъ“ се е поставила въ остра коллизия съ друга една администрация, резултатитъ отъ което се почувстваха при въглищната криза. И когато виждаме неуредицитѣ въ мини „Перникъ“, ние днесъ дължимъ да се съгласимъ съ това принципино положение, прокарано въ законопроекта, да се понижи малко тази автономия на мини „Перникъ“ и тѣ да влѣзатъ въ обсега на непосредствения контролъ на Министерския съветъ, на изпълнителната властъ.

Защо се елиминиратъ тѣзи голѣми факти на нашата общественост?

Г-нъ Спасъ Ганевъ накрая на речта си бѣше принуденъ да каже, че Министерскиятъ съветъ и всички министри иматъ пълната възможност да турятъ рабгитѣ въ редъ. Ако тази мисль е и негово убеждение, защо се бои, че тѣзи автономни учреждения, ако влѣзатъ въ обсега на единъ по-непосредственъ и по-близъкъ контролъ и управление на държавата, нѣма да бъдатъ турени въ редъ? Това е идеята, това е принципътъ на разисквания законопроектъ. Той може да претърпи известни измѣнения, известни корекции въ подробноститѣ. Но когато азъ наблюдавамъ живота на подобни автономни учреждения, позволявамъ си да се откажа да поддържамъ тази автономия. Ако тя е въ разрѣзъ съ интереситѣ на народното стопанство и съ народнитѣ спестования, само заради принципа на автономията на г-нъ проф. Стайновъ азъ нѣма да бъда догматикъ и да поддържамъ на всѣка цена този принципъ.

Азъ намирамъ, че въ чл. 13а, който е допълнение на чл. 13 отъ закона за държавните служители, е прокарано едно положение, което непремѣнно, споредъ мене, трѣбва да се прокара. И вносителътъ на тоя законопроектъ, уважаемиятъ г-нъ министъръ на финанситъ, може би, е ималъ лични съображения да не внася на разискване тоя въпросъ, но той, движимъ отъ държавническитѣ чувства и отговорности, го внася. Какво значи това за единъ срокъ отъ 5-

6-7 години? Това при нашите условия, при нашия менталитет чиновнически, аз го таксувам като подпомагане психологическо на ония предпоставки, които ни довеждат до бюрократизма. Нима ще се погръбчи на един управител на Народната банка, на Земедълската банка и на управителя, и на директора на мини „Перник“, когато се почувствуват непосредствено под контролата на изпълнителната власт, да разгърнат своите сили на стопански дейтели? Нима ще се погръбчи тѣмъ да развият максимумъ дейтелностъ, да проявят инициатива и талантъ въ своята работа? Азъ зная отъ кѣде взема аргументи г-нъ Спасъ Ганевъ, който каза: не! Вие пречатъвате на таланта, вие създавате кретени, които ще бѣдатъ чиновници, послушни на тоя или на оня министъръ.

Но, г-да народни представители, азъ лично, безъ да се смѣтамъ заангажиранъ къмъ когото и да е, ще кажа, че когато ние отговаряме на една критика, очевидно пристрастна и субективна, трѣбва да забележа, че не зная защо се стигна до положението да се счита че едвали не е покрусенъ, едвали не е нащърбенъ авторитетътъ на първия между първите — на председателя на Министерския съветъ. Нима г-нъ Петко Стайновъ и г-нъ Никола Мушановъ, когато тѣкуваха чл. 73б, трѣбваше да пропуснатъ да прочетатъ чл. 73а, кѣдето изрично е казано, че надзорътъ върху държавните служители се упражнява отъ надлежния министъръ, и чл. 73б, кѣдето е казано, че общиятъ надзоръ на държавните служители при всѣко ведомство принадлежи на надлежния министъръ, и чл. 73в, съ който се дава упражняването на общия административенъ надзоръ върху държавните служители при всички ведомства на министъръ-председателя? Че какъвъ смисълъ граматически, елементарно-логически иматъ тия два текста? Нима да се даде абсолютно безконтролна, неограничена власт на министъръ-председателя да упражнява самоволно контролъ върху всички ведомства и да разпорежда както си иска? Защо Вие, г-нъ Никола Мушановъ, пропуснахте умишлено предшестващия текстъ, въ който се посочватъ прерогативите на съответния министъръ, който има надлежния надзоръ върху своите подведомствени чиновници?

Ето, г-да народни представители, една критика крайно пристрастна, лишена отъ минимумъ обективизмъ, която отхвърлямъ, защото не чуохъ да се каже нищо съществено по принципа, прокаранъ въ законопроекта, който е принципъ на централизацията.

Г-да народни представители! Когато ние наблюдаваме, че при тия условия, при които живѣе държавата, и при тия проявления на отдѣлни институти въ държавата, че дори отдѣлния министъръ, ако малко нѣщо крѣшне, той си понася последиците, защо да остане безконтроленъ и неограниченъ управителътъ на Народната банка, на Земедълската банка или управителътъ на голѣмото стопанство мини „Перник“, съ 5-6-7 години да го закрепостимъ? Той се чувствува въ едни мандатни отношения съ държавата и не може да му се упражнява непосредственъ контролъ. Защо се противопоставяте на това? Азъ не чуохъ.

Връщамъ се на първата си мисль. Плаче г-нъ Никола Мушановъ за старата любовница. Плаче г-нъ проф. Петко Стайновъ за ония, които могатъ да опериратъ съ народните спестявания въ Земедѣлската и въ Народната банки. Плаче г-нъ Спасъ Ганевъ, който има задължения да педира лично за каузата на Х, У, Z, стоящи по върховетъ на нашата администрация. Азъ отричамъ такава критика, защото тя е лишена отъ елементарна обективностъ и е крайно субективна.

Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че въ комисията този законопроектъ може да бѣде шлифованъ въ своите детали. Напримѣръ, азъ смѣтамъ, че ще бѣде твърде умѣстно въ чл. 6б, кѣдето е казано, че въ държавно или автономно учреждение не може да бѣде назначенъ никой, ако нѣма служебна книжка, да се поставятъ и чиновниците въ голѣмите кредитни учреждения, популяритетъ, кооперативните и другите банки, въ които сѣ инвестирани твърде голѣми държавни капитали. Не може държавата и тамъ да не надникне и да проконтролира начина на рѣководството на тия кооперативи, защото и тамъ има държавни срѣдства, и тамъ има обществени срѣдства и ще трѣбва и въ това отношение контролътъ на изпълнителната властъ да се засили, да проконтролира тя начина на назначаването и уволняването на всички чиновници въ тия кооперативи.

Намирамъ, прочее, че законопроектътъ не е въ разрѣзъ съ закона за държавните служители. Въ него се

прокарва единъ принципъ, който ние всички ще трѣбва да поддържаме — принципътъ на централизацията. Затуй да приемамъ по принципъ законопроекта, както е предложенъ. (Рѣкоплѣскания)

Нѣкой отъ народните представители: Предлагамъ прекратяване на дебатитѣ.

Председател Никола Логофетовъ: Има предложение за прекратяване на дебатитѣ, на основание чл. 21 отъ правилника. Които приематъ да се прекратятъ разискванията по законопроекта, понеже сѣ се изказали 10 души, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г-нъ министърътъ на финанситѣ.

Ако е възможно, г-не министре, елате на трибуната — по-добре се чува.

Министъръ Добри Божиловъ: (Отъ трибуната) Уважаеми г-да народни представители! Дълга най-напредъ да подчертая, че азъ съвсемъ не вземамъ въ такъвъ смисълъ интереса, който се прояви къмъ този законопроектъ, както г-нъ проф. Петко Стайновъ го подчерта — че законопроектътъ засѣгалъ много сериозни, но ненавременно въ момента проблеми, че Парламентътъ е показалъ голѣмъ интересъ, изказали сѣ се 8 или 10 души по законопроекта, когато, както казваше той, вие знаете, че всички законопроекти на министра на финанситѣ досега минаха безъ да се вземе думата и се гласуваха направо.

Г-да народни представители! По това азъ не смѣтамъ, че е нужно да се спирамъ, затуй защото на всички ви е известно, че проблемата за държавните служители е една отъ най-деликатните, една отъ най-важните, защото държавното служителство, това е една отъ най-голѣмите опори на всѣка държава. Но моята задача се улеснява съ това, че на по-голѣмата частъ отъ г-да народните представители е известно, че по тѣхно желание, че по тѣхно силно настояване се внесе законопроектътъ и, следователно, правителството трѣбваше да се отзове на това желание, а още повече, бихъ казалъ, въ сегашния моментъ. Защото, ако сѣ не лъжа, единъ отъ г-да ораторитѣ каза: „Сѣга ли бѣше моментътъ да се дразни държавното служителство съ този законопроектъ?“ Преди всичко, азъ отхвърлямъ становището, че съ този законопроектъ трѣбва да се дразни нѣкой. Но азъ поддържамъ: ако времената сѣ тежки, ако тѣ сѣ сѣдбоносни, ако въ този моментъ ние не можемъ да искаме отъ държавното чиновничество да бѣде по-привързано, съ по-голѣма любовъ, съ по-голѣма вѣрностъ да служи на своята държава, азъ не знамъ кога ще го искаме. Въпросътъ е само на целесобразностъ, на тактъ. А азъ смѣтамъ, че този тактъ правителството именно прояви при вънесето на законопроекта въ тази форма. И съ това отговарямъ и на тия бележки, които се направиха: защо бѣше нужно съ такива кѣси мотиви да се вънеса този законопроектъ, защо бѣше нужно да се създава общо положение съ единъ такъвъ законопроектъ, а не се посегна чисто и просто направо да се измѣни оный основни закони, които уреждатъ материята въ респективните министерства и кѣдето се срѣща именно мъжнотията, че не може надлежниятъ министъръ да се справи съ ония държавни служители, които не само не служатъ вѣрно и предано на държавата, но които, за щастие, бихъ казалъ, въ отдѣлни, изолирани случаи миниратъ нейнитѣ устои. Съ това азъ приключвамъ по тия бележки, защото на всички ви е известно какъ се разви този въпросъ, какъ се дойде до този въпросъ и че правителството е оправдано въ случая именно съ такива мотиви, именно по този начинъ, тактично да постѣпи, да постигне целта си, да не се вънеса никакво раздразнение, а за паника или за суматоха, както, мисля, се изрази единъ отъ народните представители, и дума да не става.

Г-да народни представители! Никой не може да отрече, че ако е за stabilitетъ на държавните служители, тѣ никога не сѣ имали повече, отколкото презъ времето на безпартийното управление (Рѣкоплѣскания). Това трѣбва да се каже за всички министерства, защото ние не сме нѣкой кой знае каква голѣма държава, та да не знаемъ какво става и да не се изтъкватъ тия случаи. Всичко, което става, още на втория, на третия денъ се знае и отъ васъ, и отъ насъ. И, следователно, много правилно се постави въпросътъ — защо се обособява така принципно, защо не се направи това съ огледъ на нашата действителностъ, безъ да се вадятъ пресидени заключения отъ това-онова? Азъ още не мога да си

обясня защо и уважаемият г-н Сивинев постави въпроса конкретно за финансовите служители, че с този законопроект едва ли не щѣла да се разруши организацията на службата и стабилитета на финансовите служители. Изглежда, че има нѣкакво недоразумение. Помислихъ се и лично съ него да разбера причините за това. Може би той е сѣмталъ добросъвестно, обаче азъ съмъ длъженъ да съобща, че не ми е известно за нѣкакви 28.000 души уволнени служители, пъкъ и никой членъ отъ кабинета не знае това. Ако е специално за финансовите служители, нека ми се покаже, кой другъ министъръ е пазилъ така стабилитета, самостоятелността, невмѣшателството въ работите имъ, защото другото би било една авантюра отъ моя страна. Какъ ще мога азъ съ този персоналъ да събера отъ нашия народъ 12-14 милиарда лева, ако не го напѣя? То значи да руша самъ устоите, на които стоя. Не. И азъ подчертавамъ, че вече 2 години и 4 месеца съмъ министъръ, обаче азъ съмъ съблюдавалъ точно заварените закони. Нѣщо повече: азъ съмъ увеличилъ стабилитета, но едновременно съ това азъ не съмъ оставилъ да се шири бюрократизмътъ, или пъкъ въ нѣкои случаи действията на държавните служители да се превръщатъ въ прекаленостъ, въ торможъ на законно основание, нека да го кажемъ, надъ гражданството. Азъ питамъ: кога се налагаха на 9.000 души държавни служители годишно около 1.000 л. глоби вече трета година? Или се създаде тази граданинъ въ наказанието? „Да внимавайте добре, защото, ако съберете нѣщо, ако нѣкой гражданинъ се оплаче, че сте го разкарвали по сѣдилищата неоснователно, вие отговаряте“. Има вече три степени наказания и се идва къмъ уволнение. Тамъ ще бѣда високателенъ и азъ съмтамъ, че отъ ваша страна ще намѣря подкрепа. Пъкъ и не само отъ васъ, но и отъ цѣлото гражданство. Действително, съ този начинъ на действие се забелязва единъ напредѣкъ. Но уволнение безъ причини! Нека си призная грѣха: упрѣкнаха двама души въ користни действия, недоказани, обаче. Единъ или двама души народни представители ме увѣряваха, че това е истина. Азъ си турихъ доста дълго време съвѣстѣта на изпитание и ги уволнихъ. Това ми е единствената вина, ако въобще може да се смѣта за вина, обаче следъ 5-6 месеца самите народни представители провѣриха, убѣдиха се, че не е имало нищо, помолиха ме, върнахъ уволнените, а на господата казахъ: втори пътъ недейте ми създава такива неприятности, защото това сѣ деликатни отношения, деликатни работи. Нека се боримъ противъ корупцията, нека се боримъ противъ користѣта, противъ недобросъвестността, но не искамъ нито вие да изпадате въ такова положение втори пътъ, нито менъ да туряте на такива изпитания.

Въ продължение на 2 години и 4 месеца колко души бѣха уволнени отъ финансовата администрация, именно при спазването на тия закони, които се завариха? 15 души по искане на прокурора по присѣди, вѣзли въ сила, и други 15 души по навършване на предѣлна възраст, или по смъртъ, или по доброволно напусане. Та какво сѣ, г-да, 15 души уволнени по съдебни причини и 15 души естествено напуснали или уволнени при 9.000 души персоналъ за 2 години и нѣщо? Това е нищо. Кажете ми, кога е имало такава стабилност? Може би нѣма писани закони, обаче за себе си ще кажа, следъ като съмъ живѣлъ като чиновникъ и работилъ 37 години: допуштате ли въобще, че азъ или пъкъ нѣкой отъ моите другари така безчовѣчно и безразборно бихме уволнявали, когато политиката и активизмътъ на единъ министъръ може да успѣе или да не успѣе, дотолкова, доколкото има добри помощници, които да подкрепятъ и да прокаратъ тази политика? Не. И азъ съмтамъ, че въ това отношение трѣбва да бѣдемъ добросъвестни и да признаемъ, че отъ 1934 г. досега сѣ писани или безъ писани закони чиновничеството има най-голяма стабилностъ и не може да се оплаква въ това отношение.

Но, г-да народни представители, вие имате случая да чувате това, което изнесе уважаемиятъ подпредседателъ на Камарата, г-нъ Захариевъ, за да видите какви възмутителни случаи има. Къмъ тѣхъ се прибави наскоро още единъ. Единъ шефъ, предалъ се на единъ порокъ всѣки денъ лежи, търкаля се изъ улиците, пиянъ до забрава, даватъ го на колегияленъ съдъ! — Премѣстване на равна длъжностъ! Но нѣма равна длъжностъ! Чакаме година, две години, когато се открие равна длъжностъ, тогава ще го премѣстимъ! Това ли ще бѣде хубаво? Това ли трѣбва да поддържаме? Не трѣбва ли да се даде право на министра да го уволни, да спаси престижа и на ве-

домството, да спаси престижа и на всички чиновници въ такива случаи, като каже: не, азъ нося отговорностъ, но азъ ще имамъ и право да се покрие тази отговорностъ и да мога да се справя съ такива чиновници!

Но, г-да народни представители! Разискванията по законопроекта се измѣстѣха съвсемъ въ други насоки. Единствено г-нъ проф. Петко Стайновъ спомена именно за този § 4, където се говори за правото на министра да уволнява по чл. 15, като каза, че това е едно отклонение отъ тѣзи права, които сѣ създадени съ основните закони по разни ведомства.

Трѣбва да си го признаемъ откровенно: ние искаме съ това едно развързване ръцете на министрите. Но трѣбва да вземете добра бележка отъ декларацията, която ви правя отъ името на правителството: че никой министъръ, даже и като му се даде това право, нѣма да престане да върви по онази процедура, която е начертана по законите въ неговото ведомство. Азъ съмтамъ, че това ще бѣде едно невинно подсъждане и къмъ персонала, и къмъ тѣзи, които издаватъ тѣзи присѣди, че трѣбва да бѣдатъ по-внимателни, по-строги, че трѣбва да се издигне авторитетътъ на държавния служителъ съ това, но че това всѣки министъръ ще го упражни много предпазливо, много скрупулозно, следъ като е изчерпилъ предвидените по специалните закони пѣтица. И ако тогава не се постигне целта, да има той право да каже: г-да! Вие ме излагате. Може би вървамъ въ вашата добросъвестностъ, може би има колегиални чувства, обаче съгласете се, че всѣка търпимостъ, че всички отстъпки иматъ граници, и тукъ азъ ще си упражня правото.

Но, г-да народни представители, за това пъкъ е парламентарниятъ контролъ. Азъ зная какво ще ми се възрази. Г-нъ проф. Петко Стайновъ вече го каза, но не може другояче. Въмѣсто да се излагаме по досегашния начинъ, по-хубаво е, ако нѣкой министъръ злоупотрѣби — за това е пъкъ парламентарниятъ контролъ. Ще стане известенъ тоя случай, ще се поиска освѣтление дали правилно или неправилно е уволненъ тоя чиновникъ и най-подире властъ е на Парламента да търпи или да не търпи това положение, ако действително нѣкой може дори да помисли само, че може да се намѣри министъръ, противъ собствените си интереси, противъ условията, да отива да уволнява безразборно държавни служители.

Азъ съмтамъ, че това, което казахъ, е достатъчно, за да бѣдемъ начисто по отношение на прѣката целъ на законопроекта.

По-нататкъ не съмтамъ за нужно да ви убеждавамъ, че въ този моментъ, когато повечето отъ държавните служители сѣ свободни отъ повикване подъ знамената, когато тѣ ще движатъ държавната машина, ние трѣбваше предпазливо, тактично, както ви казахъ, да вземемъ тѣзи мѣрки и то подканзани вече нѣколко пъти и отъ мнозинството отъ г-да народните представители. Но, действително, въ законопроекта има прибавени нѣкои работи, за които не е ставало въпросъ или за които може да ми се каже отъ нѣкого: „Да, ние искаме, ама намираме и друго прибавено“.

Г-да народни представители! Трѣбва да ви кажа, че по този законопроектъ се спори много, че по него се проуча и работи дълго време, че ставаше въпросъ даже, защо министърътъ на финансите внася тоя законопроектъ както много умѣстно се постави въпросътъ — когато той има надзоръ само надъ заплатите Той се внася отъ министра на финансите затуй, защото досега 4 или 5 пъти, когато сѣ ставали измѣнения въ закона за държавните служители, съответните законопроекти сѣ били внасяни отъ министра на финансите и, следователно, трѣбваше да се запази една традиция. Това, впрочемъ, нѣма никакво значение предъ солидарната отговорностъ и общото съгласие на Министерския съветъ за внасянето му.

Най-напредъ да кажа нѣколко думи за служебните книжки, на които се спрѣха и г-нъ проф. Стайновъ, и г-нъ Спасъ Ганевъ. Разбира се, че има известна гаранция, обаче, въпрѣки нея, тѣ сами ни казахъ, че ставатъ възмутителни случаи, затова защото нѣма една углавна санкция. Този въпросъ не можеше да се уреди по административенъ редъ, съ правилникъ, а намѣри своето разрешение въ § 1 — чл. 66, по силата на който, под страхъ на углавна отговорностъ, при санкции за лъжлива клетва, всѣки кандидатъ трѣбва да посочи изрично, че нѣма служебна книжка, затуй защото не е служилъ никъде дотогава. Ако искате даже да ви запозная съ малко история. Имаме много възмутителни случаи, по поводъ на които ставаше въпросъ едва ли не да се направи

една отделна организация, било съ отделен закон, било съ отделна глава въ закона за държавните служители, да се централизира това по области, областите да ги централизираме на едно място, за да можем да се справяме и да избягнем углавната отговорност за кандидатите за служби. Намърихме, че е по-добре, вмѣсто да отиваме към по-голяма формалистика, към по-голям бюрократизъм, да създадем углавна отговорност за кандидатите, които прикриват своето минало, защото се страхуват, че то ще бъде прѣчка за тяхното назначаване.

Ще се спра общо на въпроса, който действително много ни занимава, изразен въ § 2 — чл. 13а, а също и въ § 4 — чл. 15г, за така наречените автономни учреждения, по които говори най-напредъ г-нъ Кендеровъ, а следъ него и нѣкои други г-да оратори. Но, г-да народни представители, азъ ви моля да не искате отъ мене да изпадамъ въ деликатно положение да изтъквамъ добрите страни на автономията, на гаранцията, а също и да влизамъ въ разбирателство на бележитѣ на тѣзи, които я критикуватъ, затуй защото азъ лично съмъ засегнатъ съ това.

Г-нъ Мушановъ вчера спомена — може би, той не искаше да ми направя лично упѣркъ — че по закона за пенсиятѣ, чиновницѣтѣ, назначени за министри, си запазватъ правата, следователно, и азъ — моето право, като управител на Българската народна банка. Отъ друга страна, понеже чл. 14 отъ закона за Българската народна банка гарантира мандатъ на управителя за 7 години, азъ, който, следъ като бѣхъ управител само три и половина години, бѣхъ назначенъ за министъръ, съмъ засегнатъ, защото при единъ изискуванъ още мандатъ отъ три и половина години, щомъ напустна министерското място, автоматично ще трѣбва да отида въ Народната банка. Следователно, азъ ви моля да вѣзаете въ деликатното ми положение и да не изисквате да влизамъ въ най-големи подробности по този въпросъ.

Трѣбва, обаче, да ви кажа едно нѣщо: азъ внасямъ законопроекта, действайки като дисциплиниранъ членъ отъ кабинета, но нито азъ, нито кой да е отъ кабинета за моментъ не е помислялъ, че съ това се иска да се посегне на прерогативитѣ на Парламента, да се намалятъ прерогативитѣ на законодателната власт. Много погрѣшно единъ отъ г-да ораторитѣ каза: „Вие нарушавате конституцията, вие посѣгате на права, осветени отъ конституцията! Какво правите?“ Нищо подобно, г-да нѣма въ конституцията. Касае се до основнитѣ закони за автономнитѣ учреждения. Азъ не искамъ да минавамъ нито за голѣмъ парламентаристъ, нито за много компетентенъ въ тази материя, обаче лично азъ смѣтамъ, че уволнението на висшитѣ чиновници е прерогатива на изпълнителната власт — не на законодателната власт. Законодателната власт има само контролата. Следователно, ако въ основнитѣ закони на тѣзи автономни учреждения е посгавено това положение, то е за една по-голяма или по-малка гаранция на шефовеѣ на тѣзи учреждения. Така съмъ го разбиралъ — може и да грѣсна — така го схващамъ и сега. Касае се до една по-голяма или по-малка гаранция, която трѣбва да има шефѣтъ на едно такова голѣмо учреждение при спазването на тѣзи положения, които сж легнали въ основнитѣ закони. Можемъ да грѣшимъ, може Парламентътъ да е на друго мнение; добре е този въпросъ да се изясни въ комисията. Най-после, той не е толкова капиталенъ въпросъ, че да не можемъ да се разберемъ. Туй, което реши комисията, което реши Парламентътъ — това ще бѣде. Азъ ви моля само да не остава въ никого убеждението, че нѣкой отъ кабинета е ималъ намѣрението да посѣга на правата на Парламента, да ограничава неговата контрола или неговитѣ права. (Ръкоплѣскания)

По-нататкъ, г-нъ Димитъръ Илиевъ каза: „Какво правите вие; толкова младежи излизатъ; намалете предѣлната възраст; защо пробивате сега врати да могатъ да се измъкнатъ нѣкои, стигнали до 60-годишна възраст, на които съ одобрение на Министерския съветъ се продължава времето за служене!“ Г-да народни представители, въпросътъ има социална страна, но въпросътъ има и друга страна. Азъ лично се убедихъ — не по докладитѣ на респективнитѣ министри — че въ Дирекцията на народното здраве вече отъ две години има повече отъ 200 вакантни лѣкарски мѣста и че въ Министерството на благоустройството и въ Дирекцията на строежитѣ има също стотина вакантни мѣста, незаети отъ инженери и архитекти, защото и лѣкаритѣ и инженеритѣ и архитектитѣ въ частния животъ, въ частното стопанство на-

миратъ по-добро плащане на своя трудъ. Но азъ се убедихъ и въ друго. При една обиколка съ мой колега г-нъ министъръ Василевъ минаваме презъ Омортагъ. Намираме единъ инженеръ — не помия какъ се казваше — на 60 години и 2-3 месеца, обаче единъ здравъ, пѣргавъ, работоспособенъ човѣкъ. — „Колко чакълъ сте приготвили миналата година?“ — „6000 кубика“. И получи похвала отъ г-нъ министъръ Василевъ за неговата дейност. Отиваме въ другъ градъ — да не казвамъ името му — намираме единъ младъ инженеръ, също пѣргавъ, обаче на въпроса „Колко чакълъ приготвихте?, отговори: „600 кубика“. — „Защо?“ — „Не ми дадоха кредити“. — „Ами поискайте ли?“ — „Не поисквахъ“. — „Ами защо не поискате?“ — „И азъ съмъ не зная“. Ясно е като бѣлъ дѣнь, че този, старикъ ли ще го наречете, какво ще го наречете, не зная, има любовъ въ сърдцето си къмъ работата си и макаръ и да е накрая на кариерата си, проявява похвална дейност, и обратното — заслужава, за съжаление, единъ упѣркъ отъ този младъ и енергиченъ инженеръ, който презъ цѣлата година се е задоволил да приготви само 600 кубика чакълъ.

При туй положение, г-да народни представители, азъ ви казвамъ, че съ чиста съвестъ дадохъ съгласието си и казахъ, че това трѣбва да стане, че ние нищо не печелимъ, държейки тия мѣста вакантни, или желаемъ при 100 вакантни мѣста, да имаме 102, ако уволнимъ двама инженери, архитекти или лѣкари, но още работоспособни, макаръ и на 60-годишна възраст. Тови сж съображенията. И азъ смѣтамъ, че никаква грѣшка нѣма при поставянето на това положение.

Азъ бихъ желалъ да се спра повече на критикитѣ, които се направиха, че съ прокарването на § 4 едва ли не чиновническиятъ персоналъ ще изпадне въ паника, въ суматоха, подложенъ на едно безразборно, поголовно уволнение. Втори пътъ съмъ длъженъ да подчертая, че и когато дадете тия права съ § 4, може би ще имате случаи нѣкъде нѣкои министри да постигнатъ малко по-човѣшки къмъ нѣкого отъ служителитѣ, за когото иматъ сведения, че може да се оправи, че вината му не е толкова голѣма, обаче за противното вие нѣма да имате никакъвъ случай. Азъ ви моля да вѣрвате въ това. Никакъвъ страхъ не бива да се внася въ никого. Може би тия критики тукъ, като излѣзатъ навънъ, малко да се покоментиратъ, обаче, повтарямъ да кажа, съображенията на правителството бѣха — и съ мотиви, и съ текстъ въ закона — това да стане невинно, незабелязано, но да се постигне целта.

Специално за Министерството на финанситѣ азъ съмъ готовъ на анкета не само за уволненията, но и за назначенията, понеже г-нъ Сивиновъ спомена — не зная кое министерство визира — че нѣмало голѣмъ редъ и при назначенията.

Ангелъ Сивиновъ: Не се касае за Вашето министерство.

Министъръ Добри Божиловъ: Приемамъ всѣкаква анкета и за назначенията, и за уволненията, и за повишенията и ще бѣда благодаренъ на всѣкого, който ми покаже грѣшкитѣ въ това отношение, като заявявамъ, че ще ги взема подъ внимание, та въ бѣде да не се повтарятъ. Така азъ гледамъ на въпроса.

Таско Стоилковъ: Г-нъ Сивиновъ не каза за Вашето министерство.

Министъръ Добри Божиловъ: Но, г-да, ако е въпросъ, че и въ Финансовото министерство има работи, които малко погрѣчватъ нѣкой пътъ, но съ които азъ съмъ се помирилъ и които гледамъ да ги изживявамъ и да ги наддѣлявамъ — има. Защото въ закона за лични състояния на Министерството на финанситѣ има казано, че като реши дисциплинарниятъ съветъ, министърътъ може само да намали наказанието, а не може да го увеличи, когато въ закона за държавнитѣ служители има общо положение, че този, който назначава единъ чиновникъ, може и да увеличи и да намали наказанието, за което е взелъ решение дисциплинарниятъ съветъ. Но нѣма защо да ви занимавамъ тукъ съ тия работи. Азъ се справямъ, справямъ съмъ се и досега, и колкото видя, че има явни грѣшки — не мога да се опяча отъ това — при едно-две, три настоявания най-подиръ съмъ убеждавалъ и съднитѣ, и членовеѣ, че трѣбва да ги поправятъ. Имало е случай, напримѣръ, единъ бирникъ, макаръ и за 2000 л. фалшифициралъ е данъчната книжка, присаонитѣ е сумата, като го хванали, върнали я и — мѣрене! Но какъ мѣрене!

Имало е такива случаи. Обаче да не ви занимавам с това. Това не е най-големият въпрос. Смятам, че за въпроса ще могат да се уреждат.

Г-н проф. Стайновъ помена за финансовия съвет. Да. Ама, за съжаление, въ миналото и този финансов съвет, особено през време на избори, сигурно като смяташе водата на нѣкого, двама, трима данѣни началници и единъ управител на митница, като му поискали, той решил: хайде да ги махнемъ, да ги понижимъ. Идватъ следъ това тия служители и казватъ: „Премъстихте ни не по наше желание. Защо ни понижихте?“ Питамъ азъ членоветъ на финансовия съветъ, тѣ казватъ: „Нѣмаше друга възможност; така го направихме“. И като се убедихъ, че действително и тамъ станало грѣшка, възстановихъ ги постепенно на тѣ дѣжности, които сѣ имали, затуй защото видѣхъ, че финансовия съветъ не е билъ твърде голѣма гаранция, освенъ ако самиятъ министъръ, който е начело на едно министерство, има пълното съзнание за задълженията си и пази персонала. (Рѣкоплѣскания) И азъ ще се справямъ съ всичкитѣ тия малки неудобства, безъ да излизамъ отъ рамкитѣ на туй, което има въ законитѣ за Финансовото министерство. Но има други ведомства, където не може. Затова именно се прави този законъ, затова именно се прокарва този § 4. Съ него ще се постигне една важна, навременна целъ, безъ да се разрушава абсолютно нищо въ stabilitetа на държавнитѣ служители.

Председател Никола Логофетовъ: (Звъни) Моля, г-не министри, за една минута.

Г-да народни представители! Часътъ е 8. Моля да се съгласите да продължимъ заседанието, докато се приключи съ тая точка отъ дневния редъ — значи, докато свърши г-нъ министърътъ на финанситѣ и следъ него г-нъ министър-председателътъ.

Който сѣ съгласни, заседанието да се продължи и следъ 8 часътъ, докато приключимъ съ точка шеста отъ дневния редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Министъръ Добри Божиловъ: Азъ моля тогава да ми се отговори: къде ни е гаранцията, че ако дойде едно безскрупулно правителство, нѣма на втория денъ да отменятъ всичкитѣ закони съ единъ замахъ и да върши каквото иска? Кой ще ни даде тая гаранция тогава, ако другото не е гаранция за нѣкои господа? Разбира се, че никой. Разбира се, че държавното чиновничество ще бѣде таково, каквото е правителството. Много ясно. Не отказвамъ законитѣ, не отказвамъ ползата отъ тѣхъ, обаче знаемъ, имаме примери. Г-нъ проф. Петко Стайновъ помена само 1915 г. Ами участъта на първия законъ отъ 1906 г., който създаде г-нъ д-ръ Даневъ и който бѣше отмененъ отъ либералитѣ още на втория денъ, следъ като дойдоха на власт? Противъ това ми дайте гаранция! Гаранцията е личността, гаранцията е разбиранята, гаранцията е схващанията, че единъ министъръ има нужда отъ стабилизирани държавни служители и че съ тѣхъ всичко друго може, обаче политика не бива да се прави. Тѣ трѣбва да си гледатъ работата и да се приврзватъ колкото се може по-добре и по-силно въ служба само на държавата и нейнитѣ интереси.

Много отъ г-да ораторитѣ се спрѣха на така нареченитѣ автономни учреждения. Като че тежестъта по закона се пренесе на тѣхъ, макаръ че, както казахъ, по § 4 говори само единъ отъ г-да ораторитѣ. Азъ ви казахъ вече, защо този въпросъ е деликатенъ за мене и ви моля да не искате отъ мене да навлизамъ въ подробности по него. При все това, ще кажа нѣколко думи.

Какво се разбира подъ автономностъ? Сигурността на шефоветъ на тия автономни учреждения е едно отъ първитѣ условия, но не е това всичкото. Ако погледнете въ законитѣ за тия автономни учреждения, ще видите, че тамъ има 90% други въпроси, за които автономията е необходима и за които трѣбва да я пазимъ. Азъ ще си позволя нескромността да кажа следното. Ако азъ съмъ служилъ 36, 37 години и все съмъ допринесълъ съ своитѣ скромни сили и за стабилизирание на стопанството, и за организиране на кредитъ и за стабилизиране на националната монета, може ли нѣкой да хвърли върху мене упрѣка, че азъ ще вдигна рѣка срещу тая автономия и че ще разруша това, за което съмъ работилъ презъ цялия си животъ и за което имамъ основанието да се радвамъ, че положението е било доведено — не за мене, но за общото благо на страната ни — до това ниво? (Рѣкоплѣскания)

Г-да народни представители! Недейте смѣта, че въ мандатитѣ и въ сроковетѣ, че въ това, дали Народното събрание или Министерскиятъ съветъ ще назначи или ще уволни нѣкого, се състои автономията. Това за мене не съвсемъ празни форми, но все-таки форми безъ съдържание. Съдържанието за мене е едно не 90%, а 100% лоялно и коректно сътрудничество и разбиране между правителството и тия автономни учреждения, респективно тѣхнитѣ шефове.

Г-да народни представители! Можете ли да си представите едно положение таково, каквото го обрисова вчера уважаемиятъ г-нъ Никола Мушановъ — съжалявамъ, че сега не е тукъ — като казваше: ами тѣзи автономни учреждения може да влѣзатъ въ конфликтъ, може да влѣзатъ въ борба срещу правителството, нали за това се създава автономията? Но, г-да ви можете ли да си представите каква атмосфера за работа ще се създаде и за управлението, и за автономията, ако ние така разбираме тая автономия? За наша честъ, азъ трѣбва да подчертая не, а да ви направя декларация, че когато този членъ се предложи и се приеме, това приемане не го диктуваха никакви лични и никакви конкретни съображения на никого отъ членоветъ на кабинета. Само принципни съображения наложиха това решение, по което, както ви казахъ, вие имате пакъ думата и въ комисията, и при второто четене.

Но да се разберемъ. Всѣщностъ, за какво се касае? Раздѣлиха автономнитѣ учреждения на две. Не, въпросътъ е малко по-сложенъ. Има автономни учреждения на първо мѣсто, където управителнитѣ съветъ сѣ арантирани съ мандатъ за известенъ срокъ. Така е въ Народната банка и Земедѣлската банка. Начинътъ на уволнение въ Народната банка е единъ: трѣбва да има обвинение и отговоръ отъ визираното лице и всичко това се представя въ Парламента, за да го прецени той. Въ Земедѣлската банка е другъ — тамъ се допуска и преди изтичането на срока, просто поради несподобяване на политиката или по каквито и да било други съображения — разбира се, не безъ всѣкакви съображения — да се поиска мандатъ за смѣняване на управителния съветъ. За Върховната смѣтна палата и за областнитѣ смѣтни палати нѣма никакви срокове. Назначенията ставатъ отъ Министерския съветъ, респективно отъ министър-председателя, а уволненията ставатъ съ мандатъ отъ Камарата. Разбира се, въ закона не е казано какви причини трѣбва да бѣдатъ представени, обаче всѣки трѣбва да допуска, че когато се поиска такъвъ мандатъ отъ Камарата, ще се намѣри нѣкой отъ народнитѣ представители, който да поиска освѣтление, защо се иска това уволнение. Най-после, имаме Дирекция на жельницитѣ, където главниятъ директоръ се назначава съ указъ за опредѣленъ срокъ, обаче уволнението не е предвидено да става чрезъ Народното събрание.

Сега при разискванията по §§ 2 и 4 се казваше: шефътъ на автономно учреждение, който е назначенъ съ срокъ, може, като му изтече срокътъ, министърътъ да не питъ Министерския съветъ, а чисто и просто да не му продължи мандата, да назначи другъ и да се свърши работата. И намираше се — пакъ казвамъ, криво или право, вие ще го обсъждате — че по този начинъ безъ срокъ единъ на мѣстото си шефъ на автономно учреждение може, ако не вѣчно, но въ всѣки случай да служи много по-дълго, отколкото с неговиятъ мандатъ, за 5 или 7 години. Отъ друга страна, въ нашата политическа история досега, вѣрно, е — тѣ се подчерта и отъ нѣкои отъ г-да ораторитѣ — нѣмаме случаи, когато правителството е поискало мандатъ отъ Народното събрание, да не му е билъ даденъ такъвъ. Нѣщо повече, при безпартийното управление имаме единъ случай на уволнение: правителъ на Земедѣлската банка. Мислята ли, че не е въ буквалния смисълъ на постатогенитѣ на законитѣ сигурността за ползата отъ автономията на тия учреждения. И въ туй направление, за да подчертая мисльта си, ще ми позволи г-нъ проф. Петко Стайновъ да кажа, че и въ закона за грѣцката народна банка има гия срокове, че и въ закона за югославската и румънската народни банки също ги има. Обаче вие знаете какъ стана съ уважаемия управител на грѣцката народна банка г-нъ Судерсъ. Наклеветенъ или по другъ начинъ обвиненъ отъ чиновникъ, че той комплотира противъ правителството, полицията го взема отъ кабинета му, поставя го въ домашенъ арестъ и до вечерта назначаватъ другъ вмѣсто него. Да не говоря за г-нъ Константинеску, който самъ намѣри, че не може при смѣната на управлението, когато дойде Антонеску, да остане и, макаръ да бѣше министъръ на финанситѣ и управителъ на Народната

банка, даде си оставката. Дана говоря и за моя уважаем приятел, г-н Радославович, който, при идване на новото правителство в Югославия, не можа да работи с него и излезе, макар че срокът на мандата му не беше изтекъл. Мина година и половина, повикаха го пак — предполагам, разбрали са се по водената политика — и си зае мястото.

Мисълта ми е, че ако Парламентът смъта, че нѣщо друго може да бъде по-сигурно, то за мен сигурността 100% си остава доверието, коректното и лоялно сътрудничество. Преди всичко, шефовете на тия учреждения са равни по положение на министрите. Може в отношенията си с тях правителството един път да бъде убедено от техните доводи, друг път управителните съвети или шефовете на тия учреждения да бъдат убедени от правителството. Но само в такова лоялно и тѣсно сътрудничество тази автономия ще даде резултат.

Прочее, аз ви казах, че не бих могъл да се спрам повече на добрите и лошите страни по този въпрос, защото, как да ви кажа, може да се смѣтне, че ще кажа и нѣщо рго домо sua, да се каже, че с това защитавам едни или други. Но аз не направих никакъв въпрос при искането да се поставят всички държавни служители при еднакви условия, която е единствената подкладка за редакцията на съответния текст. И бих отхвърлил всѣкаква не инсинуация, но помисъл даже, да се смѣта, че в тази работа има вложени нѣкакви лични и конкретни съображения. Остава, значи, въ комисията и при второто четене на законопроекта Парламентът да намѣри най-доброто разрешение на този въпрос. Пакъ повтарям, че не бива от никого да се смѣта, че нѣкой е имал намѣрение да ограничава или да отнема прерогативите на Парламента в това отношение.

Остава с нѣколко думи да завърша, като кажа чѣщо и по предвидената нова глава за надзора. И по тази глава, г-да, право да ви кажа, станаха много недоразумения, главно поради това, че тя беше схваната превратно, не беше добре разбрана. Отиде се дотам, че, от г-нъ Димитър Илиев, мисля, се задаваше въпросът: защо и общинските стражари да бъдат уволнявани от Министерския съвет, защо, казва, да няма право да обжалва уволнението си предъ Върховния административен съд? Аз не допускам, че г-нъ Димитър Илиев не знае, че тѣзи заповѣди за уволнение не подлежат на обжалване. И, действително, би било смѣшно, ако нѣкой схване тия разпореджения въ такъв смисъл, че Министерският съвет или министър-председателят ще се занимава с уволнението на общинските стражари.

Г-да народни представители! Аз схващам много добре разбиранята и на г-нъ Мушанов, и на г-нъ проф. Петко Стайнов, и на другите г-да, които се изказаха, но трѣбва да призная, че може да има и други разбираня, и сѣ търпимост, сѣ разбирателство, както винаги сме се разбирали досега, смѣтам, че ще намѣрим едно разрешение на този въпрос. Лично за себе си и за колегите си трѣбва да ви кажа, че сѣ това нищо ново не се създава, защото този контрол, тѣзи права на министър-председателя никой не ги е отказвал и досега. Въ никой случай, обаче, тѣ не бива да се разбират така, както г-нъ Мушанов вчера ги тълкуваше, едвали не, че това е посегателство въ правата на отделните министри. Ако беше така, това би било една абсолютно невъзможна за работа атмосфера. Напротив, всички ние, министрите, сме доволни, когато нѣкой ни подскаже: провѣрете това въ ведомството си, говори се така, вижте, дали е право, дали еди кой си е направил това, дали е станало така. Но, г-да, при нашата действителност, както каза г-нъ Спасъ Ганевъ, при нашата минителност, при нашето хлевоустие, ще има хора, които по едно или по друго съображение няма да искат да кажат на право на надлежния министър за станалото, а, може би, по тѣхно разбиране ще се отнесат до председателството на Министерския съвет — нищо чудно въ това. Една такава провѣрка и да стане, тя ще стане с знанието на надлежния министър. Ако се поиска уволнението на известен чиновник, ще се поиска пакъ сѣ съгласието на надлежния министър, и ако той е убеден, че това трѣбва да стане, той няма да откаже да го направи, а ще благодари даже, че по този начинъ се е допринесло да се открие нѣщо, което той не е знаел, или да се махне чиновникъ, който не бива да стои повече на мястото си, въобще, да се открие, ако щете, нѣкакво престѣпление. Но мисълта не е за престѣпления, за-

щото за тяхъ си има опредѣленъ от законите редъ. Въпросътъ е да се провѣри дейността на нѣкое лице, на нѣкой чиновникъ, доколко той е на мястото си и, най-после, да се отговори на една нужда, къмъ която известни граждани, по една или друга причина, са свикнали и правятъ оплакванията си при министър-председателя, а не въ надлежното министерство. Никой от министрите не смѣта това като вмѣшателство — за недоверие и дума не става — защото, пакъ повтарям, ако беше така, въ Министерския съвет не би било възможно да се работи нито единъ часъ, ако почнатъ да се подозиратъ министрите или ако си нѣматъ пълно доверие при солидарната отговорност, която носятъ. По този въпрос и г-нъ министър-председателят ще има случай да ви каже нѣколко думи, за да не се спрамъ повече на него.

Въ заключение, азъ ви моля, г-да народни представители, да гласувате законопроекта на първо четене. Той е навремененъ, той ще допринесе даже за по-голямъ стабилитетъ на чиновниците, защото въ тази форма, въ която се внася, той ще изиграе една възпитателна роля и спрямо тяхъ, и спрямо ония интелигентни хора, които по една или друга причина небрежно или презъ прѣсти са гледали работата. Резултатъ ще има.

Що се отнася до бележките, които се напращаха от г-да ораторите по нѣкои пунктове, заявявамъ, че въ комисията тѣзи бележки ще се взематъ подъ внимание, ще се разгледатъ най-подробно, за да може да имаме на второ четене единъ законъ такъвъ, че да отговаря на разбиранята на всички народни представители. (Продължителни рѣкоплѣскания)

Председател Никола Логофетовъ: Има думата г-нъ министър-председателят.

Министър-председател Богданъ Филовъ: (Отъ трибуната. Посрещнатъ сѣ рѣкоплѣскания) Г-да народни представители! Следъ изчерпателните обяснения, които ви даде г-нъ министърътъ на финансите върху внесенния законопроектъ за измѣнение и допълнение на закона за държавните служители, едвали би имало нужда да вземамъ думата и азъ. Азъ чухъ отъ него всички онѣзи аргументи, които бѣха мѣродавни за насъ при изработването на този законопроектъ. И, следователно, ако вземамъ думата сега, то не е, за да кажа нѣщо съществено, въ повече отъ това, което каза г-нъ Божиловъ, защото, както винаги, той беше действително тѣй изчерпателенъ и убедителенъ, че едвали има сѣ какво да подкрепя азъ неговите аргументи. Но ако вземамъ думата, правя го, за да подчертая сѣ нѣколко думи, безъ да се впускамъ въ подробности, основниятъ идеи, които рѣководѣха правителството при създаването на този законопроектъ. Впрочемъ, азъ нѣмамъ възможностъ да чуя всички разисквания, които станаха по законопроекта, и по тази причина не съмъ въ състояние да отговоря на всички бележки или критики, които се напращаха по него. И затова ще се огранича, както казахъ, само върху нѣкои основни линии.

Трѣбва да подчертая преди всичко, че правителството никога не е мислило да посѣга по каквото и да е начинъ върху чиновническия стабилитетъ. Ние признаваме, че този стабилитетъ е необходимъ, за да може да съществува едно осигурено чиновничество, което да изпълнява своите длѣжности както трѣбва. Обаче, отъ друга страна, ние изхождаме отъ мисълта, че не държавата трѣбва да служи на чиновниците, но чиновниците трѣбва да служатъ на държавата (Рѣкоплѣскания). Следователно, когато се разрешаватъ въпроси, които засѣгатъ нашето чиновничество, ние трѣбва да изхождаме, преди всичко, отъ интересите на държавата и после, на второ място, ще дойдатъ интересите на чиновниците, и тѣзи интереси, доколкото съпадатъ сѣ интересите на държавата, естествено, ще бъдатъ запазени, ще се направи всичко възможно, за да бъдатъ удовлетворени законните искания на чиновниците.

Законопроектътъ самъ по себе си изглежда като незначителенъ, това се изтъква, но той е, безспорно, важенъ, и по тази причина заслужава да обърнемъ по-големо внимание на него. Той е важенъ затова, защото засѣга именно основни функции на държавата, които се извършватъ чрезъ чиновничеството, и по тази причина всички въпроси, които са свързани сѣ тия основни функции на държавата, представляватъ значителенъ интересъ и не трѣбва да ги отминаваме сѣ малко внимание.

За стабилитета на чиновничеството се говори достатъчно. Изтъкна се, че тѣкмо непартийните управления

отъ 1934 г. насамъ прокараха единъ действителенъ, значителенъ стабилитетъ въ всички ведомства, даже и тамъ, където не съществуватъ особени законоположения, които да гарантиратъ този стабилитетъ. Обаче — тѣзи нѣща сѣ често пѣти подчертавани — този стабилитетъ въ известни отношения отиде въ друга крайностъ, той се прояви въ известни недѣлжи въ нашето чиновничество, които вие сами чувствувате, знаете ги, изнасяли сѣ ги при различни случаи. Тѣзи именно недѣлжи внесениятъ законопроекть-цели да бѣдатъ премахнати.

Каза се тукъ, че рѣшетъ на министритѣ въ това отношение били напълно развързани и че всѣки министъръ може да разполага съ чиновницитѣ, както иска, при тѣхното увольнение или назначение. Тази мисль се поддържаше отъ уважаемия г-нъ Спасъ Ганевъ. Азъ мисля, че той се лъже въ това отношение, защото известно ви е, че въ много ведомства поне, ако не въ всички министерства, рѣшетъ на министритѣ днесъ сѣ твърде много вързани, за да не могатъ по нѣкога да разполагатъ съ своитѣ чиновници. Така е и въ другитѣ министерства, но така е по-специално и въ Министерството на народното просвѣщение. Действително, въ съответнитѣ закони сѣ предвидени известни положения, по какъвъ начинъ да става увольнението и назначението на чиновницитѣ; предвидени сѣ дисциплинарни наказания; предвидени сѣ, преди всичко, дисциплинарни съвети, дисциплинарни сѣдилница, въ които участвуватъ и сѣдии, обаче болшинството въ тѣзи съвети и въ тѣзи сѣдилница сѣ все пакъ чиновници. А вие знаете много добре нашата пословица: „Гарванъ гарвану око не вади“. Естествено, когато дохожда да се пренемаватъ тамъ известни деяния на чиновници, отъ тази, така да я наречемъ, професионална солидарностъ, която съществува между чиновницитѣ, или отъ този професионаленъ интересъ, винаги хората сѣ наклонни да умаловажаватъ известни простѣпки на чиновницитѣ и, следователно, да не наложатъ онѣзи наказания, които би трѣбвало да се наложатъ, ако се изхождаше именно само изключително отъ интереситѣ на държавата. А тѣзи именно недѣлжи, които сѣ констатирали досега въ нашата уредба на чиновническия въпросъ, законопроектьтъ, който е внесенъ, цели да премахне. И колкото той да е кратъкъ, азъ мисля, че въ това отношение той ще се отрази благотворно и въ възпитателно отношение, както това се подчерта и отъ г-нъ Божиловъ, а така сѣщо и въ административно отношение върху нашето чиновничество.

Съвсемъ накратко ще се спра и на въпроса за автономнитѣ учреждения. И този въпросъ бѣше много добре уясненъ отъ г-нъ Божиловъ и на мене не остава какво да прибавя. Обаче азъ искамъ да обърна вниманието ви върху обстоятелството, че тѣзи закони за автономнитѣ учреждения се създадоха тогава, когато съществуваше партисенъ режимъ и когато действително се налагаше да бѣдатъ предпазени тѣзи учреждения отъ онѣзи именно недѣлжи, които бѣха присѣщи на партийния режимъ. Сега, обаче, положението е съвършено промѣнено и, естествено, съ огледъ на това промѣнено положение би трѣбвало да се нагласятъ или коригиратъ съществуващитѣ досега закони. Ние днесъ изхождаме именно отъ това становище, отъ тая идея, че държавата, преди всичко, стои надъ всички и че тя обединява или представлява интереситѣ на общността, и на тия интереси трѣбва да бѣдатъ подчинени всички. И когато днесъ държавата се мѣси толкозъ много въ стопанския животъ и накръпва известни интереси, регулира известни интереси на частнитѣ лица, не ще съмнение, не може да се допусне известни учреждения да стоятъ вънъ отъ този държавенъ контролъ и да бѣдатъ единъ видъ държава въ държава. (Ржкоплѣскания)

Следователно, не се касае да се накръпватъ нѣкакви права или да се въведе единъ режимъ, който да бѣде по-лошъ отъ този, който е съществувалъ досега, но се касае да се направятъ известни корекции, за да могатъ и тѣзи държавни автономни учреждения, както ние ги казваме, все пакъ да бѣдатъ подчинени на общата политика на правителството, която, преди всичко, трѣбва да бѣде мѣрдавна, защото не може да се допусне, когато правителството провежда, да кажемъ, една стопанска политика, мини „Перникъ“ — примѣрно — да провеждатъ съвсемъ друга стопанска политика, която да бѣде въ противоположностъ на тази която провежда правителството (Ржкоплѣскания). Ако това се допусне, ако автономията отиде толкозъ далечъ, че тия автономни учреждения да не искатъ да знаятъ за общата политика, която провежда правителството, ще се появи кон-

фликтъ и, естествено, ще трѣбва да преодолѣе онова гледище, което се застъпва отъ правителството, а не гледището, което се застъпва отъ известно автономно учреждение.

Тѣзи сѣ именно съображенията, които накарата правителството да направи една съвсемъ малка промѣна, която е въ пълна хармония съ онѣзи принципи, които се застъпватъ отъ днешното управление и отъ днешния режимъ и която, следователно, ние се надѣваме ще може да се отрази само благотворно върху живота на държавата.

Засегна се и въпросътъ, дали сѣ тази промѣна не се накръпватъ съ нѣщо правата на Парламента. Азъ напълно се присъединявамъ къмъ думитѣ, които каза г-нъ Божиловъ: никой нѣма намѣрение да отнема нѣкакви права или да накръпва прерогативи на Парламента. Въпросътъ е само за целесъобразностъ. И остава да се прецени по какъвъ начинъ може да се извърши по-целесъобразно увольнението на ръководителитѣ на държавнитѣ автономни учреждения: дали то трѣбва да се извърши само по решение на Министерския съветъ, или трѣбва да се одобри решението на Министерския съветъ отъ Парламента. Това сѣ, обаче, подробности, върху които можемъ да разискваме въ комисията и тамъ да намѣримъ най-целесъобразния начинъ, който да гарантира, преди всичко, интереситѣ на държавата.

Най-после ще кажа две думи и по глава IV на законопроекта, която сѣщо така бѣше добре обяснена отъ г-нъ Божиловъ. Съ нея се даватъ известни права на министъръ-председателя, ако може да се говори въ случая за права. Азъ мисля, че това е повече едно тежко задължение за министъръ-председателя, отколкото нѣкакви права, съ които той да иска да се ползува. Но както и да е, даватъ се известни права на министъръ-председателя, а именно да може той да упражнява отъ своя страна административенъ контролъ и върху другитѣ министерства. Това нѣщо, както обясни и г-нъ Божиловъ, не се е разбрало добре отъ нѣкои оратори. На примѣръ, г-нъ Мушановъ твърдѣше, че на министъръ-председателя се дава право да увольнява чиновници въ други ведомства, а г-нъ Петко Стайновъ каза, че не може да упражнява контролъ министъръ-председателтъ, тъй като той нѣма право да налага наказания. Нищо подобно не се цели съ този законопроектъ, а се цели само да се даде възможностъ на министъръ-председателя, наредъ съ онзи контролъ, който се упражнява отъ министра на съответното ведомство, и той отъ своя страна въ известни случаи, които не могатъ да бѣдатъ, освенъ рѣдки, да може да надникне по нѣкакъвъ начинъ въ известно ведомство по известни въпроси, които могатъ да иматъ по-големо значение за управлението на страната. Той нѣма да действува самъ — азъ това искамъ да подчертая — но следъ като се ориентира по начинъ, какъвто намѣри за добре, естествено, ще сподѣли своитѣ констатации или впечатления съ своя колега министъръ на съответното ведомство, и това, което ще се вземе като окончателно решение, нѣма да бѣде решение на министъръ-председателя, но ще бѣде решение на съответния министъръ. Така сме разбирали ние това разпореждане въ глава IV на законопроекта, съ което се дава право на министъръ-председателя да упражнява контролъ. И ако има нѣщо неясно, ако това разпореждане не е достатъчно ясно, нищо не ни прѣчи, когато законопроектьтъ бѣде разглежданъ въ комисията, да му дадемъ по-сполучлива формулировка, която да изрази именно тази мисль, която ние сме имали предвидъ, когато бѣме изработвали законопроекта.

Азъ мисля, че повече отъ това нѣма какво да ви кажа. Пакъ казвамъ, че по всичкитѣ въпроси г-нъ Божиловъ ви даде много подробни и изчерпателни изяснения, къмъ които и азъ напълно се присъединявамъ. Законопроектътъ, безспорно, не разрешава всички въпроси, които сѣ въ връзка съ чиновническия въпросъ. Нѣкои отъ ораторитѣ казаха, че вмѣсто да се дава откъслечно разрешение на известни въпроси, по-добре било да се изчака едно цѣлостно преработване на закона за държавнитѣ служители. Вие знаете много добре, че ако ние отложимъ приемането на този законопроектъ, за да чакаме цѣлостно преработване на закона за държавнитѣ служители, това значи нищо да не направимъ. Законопроектътъ, който сега се разглежда, цели да отстрани известни недѣлжи въ нашата администрация, които сѣ станали вече извънредно очебиени и, следователно, той може да бѣде само полезенъ, особено въ днешния моментъ. И затова азъ не се съмнявамъ, че вие ще гласу-

вате този законопроектъ на първо четене, като следъ това бѣде изпратенъ въ комисията, кѣдето, както казахъ, ще се взематъ подъ внимание направенитѣ бележки и може да се внесатъ въ него онѣзи подобрения, които се намѣри, че сѣ необходими. (Продължителни рѣкоплѣскания)

Таско Стоилковъ: Изглежда, че правата на бюрократията още тая вечеръ сѣ пропаднали съ 30 пункта.

Председателъ Никола Логофетовъ: Разискванията по законопроекта сѣ приключени. Ще гласувамъ.

Кои то отъ г-да народнитѣ представители приематъ на първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за държавнитѣ служители, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ ще се изпрати въ комисията.

Приключваме днешното заседание.

Въ съгласие съ правителството, предлагамъ за следното заседание, което ще бѣде утре, 28 февруарий, 15 ч., следния дневенъ редъ:

Одобрение на предложенията:

1. За одобрение VI-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 22 февруарий 1941 г.,

протоколъ № 31 — относно даденитѣ на изполища държавни земи въ Добруджа.

2. За одобрение VII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 22 февруарий 1941 г., протоколъ № 31 — относно наема на засѣгата и изорана държавна земя въ Добруджа.

3. Второ четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на членове 45, 194, 195, 197 и 217 отъ закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Първо четене на законопроектитѣ:

4. За професионалнитѣ журналисти.

5. За измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за уреждане заплатитѣ и осигуровкитѣ на повиканитѣ въ войската на временно обучение запасни служили и неслужили.

6. За приложение на общия градоустройственъ планъ на Столичната голѣма община (Голѣма София).

Кои то приематъ предложениия дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 20 ч. 35 м.)

Председателъ: НИКОЛА ЛОГОФЕТОВЪ

Подпредседателъ: ДИМИТЪРЪ ПЕШЕВЪ

Секретари: { АТАНАСЪ ЦВѢТКОВЪ
 { ГЕОРГИ МИХАЙЛОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: ДОНЧО ДУКОВЪ